

3. заседание.

Вторникъ, 5 ноември 1929 година

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ въ 16 ч. 15 м.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни). Има нужното число народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ народнитъ представители: Баралиевъ Христо, Божковъ Борисъ Наковъ, Бояджиевъ Стефанъ, Бурилковъ д-ръ Владимиръ, Владовъ Никола, Гаговъ Петъръ, Георгиевъ Стойчо, Горневъ Христо, Грънчаровъ Димитъръ, Губидѣльниковъ Георги, Данаиловъ Георги, Даскаловъ Добри, Димевъ Борисъ, Димитровъ Добри, Дочевъ Момчо, Дрънски Димитъръ, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Ецовъ Борисъ, Игнатовъ Василь, Илиевъ Георги, Илиевъ Христо, Ингизлизовъ Иванъ, Казанаклиевъ Георги, Капитановъ Трифонъ, Каранешевъ Димитъръ, Кацковъ Левъ, Кожаклиевъ Колю, Колевъ Боню, Константиновъ Тома, Куртевъ Иванъ, Кънчевъ Теодоси, Лѣкарски Иванъ, Манасиевъ Добри Даневъ, Маноловъ Калоянъ, Мечкарски Тончо, Митевъ Василь, Михайловъ Иванъ, Момчиловъ Миданъ, Начевъ Владимиръ, Неновъ Александъръ, Николовъ д-ръ Борисъ, Орошаковъ д-ръ Хараламби, Паневъ Малинъ, Петевъ Вичо, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Аврамъ Стояновъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Проданъ, Рашковъ Христо, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Стефановъ Димитъръ, Стоилковъ Таско, Стояновъ Христо, Тончевъ Желю, Топаловъ Недѣлчо, Хрелопановъ Иванъ, Цаневъ Александъръ, Цуцумановъ Петъръ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шиваровъ Маринъ, Янѣзовъ Теню, Яневъ Димитъръ и п. Янчевъ Иванъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпуски на следнитъ г. г. народни представители:

На г. Георги Кулишевъ — 10 дни;
На г. д-ръ Хараламби Орошаковъ — 2 дни;
На г. Боню Колевъ — 3 дни;
На г. Христо Илиевъ — 3 дни;
На г. Димитъръ Грънчаровъ — 1 день;
На г. Цвѣтанъ Стоянчевъ — 2 дни;
На г. Трифонъ Капитановъ — 3 дни;
На г. Христо Калайджиевъ — 1 день и
На г. Христо Рашковъ — 3 дни.

Съобщавамъ на Събранието, че е постъпило питане отъ народния представителъ г. Илия Януловъ до г. министър-председателя — относно репарациитъ.

Въ сѣщия смисълъ е постъпило питане отъ народния представителъ г. Стоянъ Омарчевски до г. министър-председателя.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Никола Мушановъ до г. министър-председателя, управляващъ Министерството на външнитъ работи и Министерството на финанситъ — относно условията на плана по уреждане на българскитъ репарации.

Постъпило е питане отъ горноджумайския народенъ представителъ г. Георги Кулишевъ до г. министър-председателя и министъръ на вътрешнитъ работи и до г. министра на правосѣдието — относно убийствата, извършвани въ България на почвата на македонскитъ междубосоци.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Иванъ Харизановъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — относно злодеянието, извършено при гр. Севлиево надъ сѣдии отъ Севлиевския окръженъ сѣдъ.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Никола Алексиевъ до г. министра на народното просвѣщение — относно назначаването на учители въ с. Бълени, Свишовско, при назначаването на които търновскитъ окръженъ училищенъ инспекторъ не е съблюдавалъ постановленията на Българското училищно настоятелство.

Тѣзи питання ще се изпратятъ на съответнитъ г. г. министри, за да отговорятъ.

Постъпилъ е отъ Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството законопроектъ за разрешаване на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството — Главна дирекция на трудовата повинностъ — да поеме направата и поправка на пѣтищата и други съоръжения за смѣтка на извънбюджетни кредити и за смѣтка на разни фондове и обществени организации. (Вж. прил. Т. I, № 2)

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — . . .

Н. Мушановъ (д) и С. Омарчевски (з. в): На питаннята нѣма ли да отговорите сега, г. министре?

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Утре ще отговоря. Сега ги чета.

Н. Мушановъ (д): Като не сте готовъ сега — утре.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Да, утре.

Председателствуващъ А. Христовъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — **второ четене законопроекта за гражданското сѣдопроизводство.**

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за гражданското сѣдопроизводство“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ главнето на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„ЧАСТЪ I.

Производство въ сѣдилищата

Общи положения.

Чл. 1. Всички спорове отъ частно естество се разрешаватъ отъ установенитъ за това сѣдилища.

Признатитъ духовни сѣдилища, както отъ източно-православно вѣроизповѣдание, тъй и отъ всички други вѣроизповѣдания, не могатъ да разрешаватъ спорове отъ частно правно естество, освенъ за разторгване и унищожение на бракъ, сключенъ предъ надлежния органъ на тѣзи вѣроизповѣдания“.

Въ първоначалния текстъ на чл. 1 отъ законопроекта комисията направи следнитъ измѣнения.

Въ алинея първа и втора, вмѣсто думитъ „гражданско-правенъ характеръ“, постави думитъ „частно-правно естество“, за да се добие по-голяма широта при приложението на тоя законъ.

Въ началото на втората алинея прибави думата „признатитъ“, за да се избѣгнатъ недоразуменията поради създаването на различни сектантски сѣдилища при разнитъ религиозни секти. Значи, признаватъ се само ония духовни

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 46 къмъ стенографскитъ дневници на I редовна сесия отъ XXII-то обикновено Народно събрание.

сждилища, които сж официално признати отъ нашето Министерство на външните работи. При това, сж прибавяването въ втората алинея на думитъ „и унищожение“ следъ думитъ „освенъ за разторгане“, се разшири компетентността на тия сждилища относно бракоразводните дѣла, за да се съгласува постановлението на чл. 1 отъ законопроекта съ постановлението на Екзархийския уставъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Чл. 2 отъ първоначалния текстъ на законопроекта се премахва, понеже урежданата отъ него материя по естеството си е предметъ на закона за административното правосъдие.

Чл. 3 става чл. 2. (Чете)

„Чл. 2. Административните учреждения и лица и административните сждилища не могатъ нито да разрешаватъ спорове отъ частно правно естество, които възникватъ при разглеждането на нѣкое дѣло у тѣхъ, нито да предаватъ тѣзи спорове въ съответните сждилища“.

За единство въ терминологията, въ първоначалната редакция на тоя членъ сжщо се замѣниха думитъ „гражданско-правенъ характеръ“ съ думитъ „частно-правно естество“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Сждилищата пристѣпватъ къмъ производство по дѣлата по спорове отъ частно правно естество само по молбата на заинтересованитъ лица и решаватъ тѣзи дѣла като се ръководятъ отъ установенитъ въ този законъ правила“.

Въ началото на първоначалния текстъ на тоя членъ, както и въ предшествувачитъ, думата „гражданскитъ“ се заличиха, а се остави само думата „сждилищата“, за да се съгласува текстътъ на тоя законопроектъ съ закона за устройството на сждилищата.

Сжщо вмѣсто думитъ „гражданскитъ дѣла“ въ първоначалния текстъ на тоя членъ, поставиха се думитъ „дѣлата по спорове отъ частно-правно естество“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Граждански искъ за възнаграждение на вреди и загуби, причинени отъ престѣпно деяние, може да бѣде предъявенъ въ наказателния сждъ за съвмѣстно разглеждане съ наказателното дѣло по това дѣяние“.

Вмѣсто думата „углавния“ въ първоначалния текстъ на тоя членъ, комисията постави думата „наказателния“; вмѣсто думитъ „само при разглеждането на“, постави думитъ „за съвмѣстно разглеждане“, а вмѣсто думитъ „на углавното“, постави думитъ „съ наказателното“.

Комисията направи тия измѣнения за унификация на терминологията и за по-голяма яснота, че гражданскиятъ искъ може да се разглежда съвмѣстно съ наказателното дѣло.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 5. Сжщиятъ искъ може да бѣде предъявенъ и отдѣлно отъ наказателното дѣло въ гражданския сждъ до изтичане на срока на гражданската давностъ. Обаче въ такъвъ случай сждътъ пристѣпва къмъ разглеждането му само следъ като се свърши наказателното дѣло било по сжщество, било съ прекратяване на наказателното преследване за деянието, отъ което произтича искътъ“.

Навсѣкжде въ първоначалния текстъ на тоя членъ думата „углавното“ комисията я замѣни съ думата „наказателното“ пакъ за унификация на терминологията.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Андреевъ.

Н. Андреевъ (р): Целта на това постановление чъ законопроекта, между другото, е да нѣма двойственостъ, да нѣма натрупване на дѣла, да нѣма заобикаляне на наказателната акция и замѣняването ѝ съ гражданския искъ. Но би било умѣстно да се предвиди и друга една възможностъ

за отдѣлно разглеждане на гражданския искъ предъ гражданския сждъ, независимо отъ предвиденитъ въ члена две възможности: когато е свършено наказателното дѣло по сжщество или когато е прекратено това дѣло. Тази трета възможностъ е: следъ като изтече срокътъ за възбуждането на наказателната акция. Следъ изтичането на 6-месечния срокъ за подаване тѣжбата — имамъ главно предъ видъ случаи на дѣла отъ частно-правенъ характеръ — ще трѣбва да се даде ходъ на гражданския искъ, който евентуално би билъ предъявенъ по-рано предъ гражданския сждъ.

Предложението ми се свежда къмъ това: in fine на чл. 5 да се прибави: „било следъ изтичане срока за възбуждане на наказателното дѣло“.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Азъ мисля, че г. Андреевъ ще се съгласи, че не е необходимо това, което той иска. За гражданския искъ за вреди и загуби има 15-годишна давностъ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Гражданската давностъ ще бѣде строго спазвана.

Н. Андреевъ (р): Гражданската давностъ си съществува сама по себе си, но да не се разглежда отдѣлно гражданскиятъ искъ преди изтичането на 6-месечния срокъ за подаване тѣжба за образуване наказателното дѣло и за наказателното преследване, за да нѣма претрупване на дѣла, като се създаватъ два процеса.

Р. Василевъ (д. сг): Ама може да има опасностъ за потърпевшото лице, че ще се измѣни патримониумътъ на гози, който ще се сжди за вреди и загуби. Защо ще го ограничаваме съ този 6-месеченъ срокъ?

Н. Андреевъ (р): То може да обезпечи своя искъ, но ходъ на гражданския искъ нѣма да се даде, докато не изтече срокътъ — шесттъ месеца. Когато сж предвидени тѣзи две възможности, нека се предвиди и тази трета възможностъ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Защо ще се ограничава свободата на потърпевшото лице?

Н. Андреевъ (р): Съ предвиденитъ две възможности е ограничена много повече тая свобода: било докато се свърши наказателното преследване, било докато се прекрати углавното преследване. Азъ предлагамъ и една трета възможностъ: следъ изтичането на 6-месечния срокъ за възбуждането на наказателното дѣло.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ мисля, че, съ огледъ на втората половина на чл. 5, предложението на г. Андреева е безпредметно.

Н. Андреевъ (р): Азъ имамъ предъ видъ следния случай: когато едно лице, което е потърпевшо по наказателното дѣло, ще иска да заведе отдѣленъ искъ предъ гражданския сждъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Всѣко лице, което е потърпевшо по едно престѣпление, може да представи своя граждански искъ предъ гражданския сждъ; въ сжщото време то може да представи и своя углавенъ искъ предъ наказателния сждъ. Обаче гражданскиятъ сждъ, съгласно второто изречение на чл. 5, нѣма да пристѣпи къмъ разглеждане на гражданския искъ, докато не бѣде свършено наказателното дѣло било по сжщество, било съ прекратяване на наказателното преследване за деянието, отъ което произтича искътъ. Фактътъ, че потърпевшото лице е представило граждански искъ предъ гражданския сждъ, не може да служи за основание да измѣняме чл. 5 отъ законопроекта. Потърпевшиятъ може да заведе гражданския си искъ, за да обезпечи, както каза г. Ради Василевъ, своитъ интереси, но гражданскиятъ искъ може да се разглежда само следъ като наказателното дѣло бѣде привършено по сжщество или прекратено поради нѣкоя законна причина, напр., поради това, че лицето не е подало въ законния срокъ тѣжба за завеждане углавно дѣло и пр.

Н. Андреевъ (р): Да нѣма прѣчка за завеждане на гражданския искъ.

Министър д-ръ Т. Кулев: Прѣчка за завеждане на граждански искъ нѣма, а има прѣчка за разглеждането на иска. Гражданският искъ може да бѣде заведенъ едно- временно съ уголовния. Предоставено е на потърпевшото лице да иска неговия граждански искъ да се разгледа за- едно или отдѣлно отъ наказателния. То може да заведе едниия искъ предъ единия съдъ, другия искъ предъ дру- гия съдъ, обаче гражданскиятъ съдъ не може да при- стѣпи къмъ разглеждането на гражданския искъ преди да свърши наказателното дѣло.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народ- ниятъ представителъ г. Цвѣтънъ Пупешковъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Г. Андреевъ не държи смѣтка за специалнитѣ наредби на наказателната процедура, въ които се предвижда въ по- последно време завеждането на гражданския искъ по на- казателни дѣла отъ частенъ характеръ само съ тѣжбата за възбуждане на наказателното дѣло; и ако не е предя- венъ граждански искъ въ тѣжбата, губи се правото да бѣде предявенъ и разгледавъ съ уголовното дѣло. При та- кова положение лицето, което е потърпевшо, ще трѣбва да се отнесе до гражданския съдъ. И то има тази въз- можностъ, защото не е лишено отъ гова указание, което се дава въ специалната гражданска процедура. Тукъ вече ще се борави напълно съ всички наредби на гражданския процесъ, материални и процесуални, и нѣма никакво огра- ничение да се срещне въ тази процесуална давностъ отъ шестъ месеца за подаване на тѣжбата за завеждане уголовното дѣло и специално въ наредбата на уголовната процедура въ случая, кѣто ограничава сроковетъ за предяв- ване на граждански искъ въ уголовния процесъ. Тия кратки срокове, които сж въ интереса на бързината на уголовното правосъдие, нѣма да попрѣчатъ въ нищо на движението на гражданския искъ. Това е смисълътъ на наредбата въ чл. 5, свързватъ се наредбитѣ на специалната уголовна про- цедура съ общитѣ наредби на гражданската процедура, която ограничава само съ голѣмата и широка давностъ отъ 15 години правото на търсене вреди и загуби. Нѣма какво да считаме, че се прѣчи нѣщо на потърпевшото лице въ начал- ния периодъ, когато започва да тече този срокъ за предя- вяване гражданския искъ, създадени му сж повече възмож- ности въ кръга и на двѣтъ процедури, а не нѣкакви огра- ничения, отъ които се опасява г. Андреевъ, че могатъ да настѣпятъ, за да има нужда да се дадатъ указания и въ гражданската процедура, специално въ чл. 5. Право е, че е безпредметно предложението на г. Андреевъ.

Н. Андреевъ (р): Това съображение, което изтъкна г. Пупешковъ, иде въ подкрепа на моето предложение, а именно: ако при подаването на тѣжбата за завеждане на уголовния искъ е пропуснато да се предяви гражданския искъ, не трѣбва да се допусне предявяване на отдѣленъ граждански искъ, защото ще има едно заобикаляне на чл. 4 отъ уголовната процедура, кѣдето се постановява, че съ подаването на тѣжбата се предявява и гражданскиятъ искъ. Ето още едно съображение, което изтъква въ по- вече г. Пупешковъ, за да изчакаме шесмесечния срокъ, защото иначе чл. 5 ще противорѣчи на постановленията на чл. 4 отъ уголовното сѣдопроизводство. Трѣбва да ту- римъ въ хармония чл. 4 отъ уголовното сѣдопроизвод- ство съ чл. 5 отъ гражданското сѣдопроизводство.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Г. Андреевъ! Наредбата на чл. 5 не е нищо друго, освенъ едно възпроизвеждане на текста на чл. 5 отъ действащия днесъ законъ за граж- данско сѣдопроизводство. Азъ не зная случаи, кѣдето тая наредба да е довела на практика до известни неу- добства. И затова Вашитѣ опасения сж безосновни.

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Андреевъ! Трѣб- ваше да направите Вашето предложение писмено, но по- неже нѣма време, ще го гласувамъ тѣй, както го правите устно. Обаче, по другитѣ членове трѣбва да правите Ва- шитѣ предложения писмено.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Азъ бихъ апелиралъ къмъ г. г. народнитѣ представители да правятъ предложенията си писмено, за да могатъ да се впишатъ точно въ про- токола.

Н. Андреевъ (р): Сега ще го изпратя.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ на- правеното предложение отъ г. Никола Андреевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 5 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 6. Потърпевшото лице не губи правото да предяви искъ въ граждански съдъ за причиненитѣ му отъ пре- стѣпното деяние вреди и загуби, макаръ съ присѣдата на наказателния съдъ деянието да не се признава за пре- стѣпно или деесътъ му да не е признатъ за виновенъ, или наказателното преследване срещу него да е прекратено.“

Въ чл. 6, който по проекта е чл. 7, комисията сѣщо за- мѣни терминитѣ „углавенъ съдъ“ и „углавно преследване“ съ „наказателенъ съдъ“ и „наказателно преследване“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно- зинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 7. Когато при разглеждането на едно гражданско дѣло се разкрие отъ обстоятелствата му престѣпно дея- ние, което изисква наказателно преследване, съдътъ съоб- щавя за това на съответния прокуроръ.“

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народ- ниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): Г. г. народни представители! Тукъ трѣбва да се разбира за разкриване на престѣпно деяние отъ общъ характеръ. Въ такъвъ случай ще трѣбва съ- дѣтъ служебно да съобщи на прокурора да възбуди уг- лавното преследване. Не трѣбва да се разбира отъ обаче, тукъ престѣпления отъ частенъ характеръ. Азъ мисля, че така сж разбирали, както г. министърътъ, така и коми- сията по Министерството на правосъдието.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Така сж разбирали.

В. Кознички (нац. л): Желателно е да се поясни, за да не се дава друго тълкуване.

Н. Андреевъ (р): Сѣщата бележка щѣхъ да направя и азъ. Да не се разбира, че се касае за уголовни дѣла отъ частенъ характеръ, а за уголовни дѣла, които се възбу- датъ ex officio. Затова да се прибави „ex officio“.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Това се разбира отъ само себе, защото на прокурора се съобщава само за онѣзи пре- стѣпни деяния, които сж отъ общъ характеръ и по които той е длъженъ да възбуди наказателно преследване. За престѣпленията отъ частенъ характеръ не се изпращатъ сведения на прокурора. Тази декларация, смѣтамъ, е доста- точна, за да се внесе още по-голѣма ясностъ въ наредбата на чл. 7 и поради това излишно е въ този членъ да се приба- вятъ думитѣ „ex officio“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно- зинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 8. Гражданскиятъ съдъ спира производството по дѣлото, когато въ него се срещнатъ такива обстоятелства, които трѣбва да се разгледа отъ духовенъ или наказа- теленъ съдъ, безъ решението на който по тѣзи обстоятел- ства не може да се постанови решение по предявения въ гражданския съдъ искъ.“

Измѣнението, което възприе комисията въ този членъ, цели да се избѣгнатъ многобройнитѣ преюдициални въ- проси, които биха могли да спънатъ правилното развитие на гражданския процесъ; и затова се намалиха изключе- нията, при които биха могли да бѣдатъ повдигнати та- кива преюдициални въпроси. Такива могатъ да бѣдатъ повдигнати, ако се касае за компетентността на духо- венъ или наказателенъ съдъ, а не както бѣше казано въ проекта: „отъ духовенъ или другъ съдъ“. Това се въз- прие отъ комисията, защото въ гражданския процесъ съ- дѣтъ разглежда обстоятелствата на дѣлото въ пълната имъ ширина и само при изключенията, които законътъ предвижда въ чл. 8, могатъ да се повдигатъ преюдици- ални въпроси. Отъ това разбиране на този текстъ следва, че при разглеждане дѣлото въ неговата ширина, граждан- скиятъ съдъ може да се произнесе и върху закономѣр- ността на даденъ административенъ актъ и, ако намѣри, че той е незакономѣренъ, да присѣди спора съобразно правнитѣ последици, които могатъ да последватъ отъ не- закономѣрността му, безъ, разбира се, постановлението на съда да може да го отмѣни и да го направи невали- денъ. Този е смисълътъ и значението, което комисията

дава на чл. 8 отъ законопроекта въ тази редакция, която азъ докладвахъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ присъствувахъ въ комисията, когато се работеше този текстъ, и тогава действително се изнесоха аргументи за съкращение на казуситъ, като се оставиха точно само два случая, при които може да се спиратъ гражданскитъ процеси, а именно: ако има въпроси, които би тръбвало да бъдатъ разрешени отъ духовенъ или отъ наказателенъ съдъ. Изтъкнаха се тѣзи съображения, които уважаемиятъ г. докладчикъ даде. Но въ практиката напоследъкъ има случаи, които ме навеждатъ на мисълта, че тръбва да се върнемъ къмъ стария текстъ. Напр., обжалватъ се известни такси предъ Административния съдъ. Учреждението, което е искало да събере тѣзи такси, преди да дочака да се разреши въпросътъ въ Административния съдъ, завежда предъ гражданскитъ съдъ искъ за събирането на тѣзи такси, на тѣзи свои вземания. Може ли, преди Административниятъ съдъ да се е произнесълъ върху законността на тѣзи такси, на тѣзи вземания, които се искатъ отъ учреждениято, да се допусне гражданскитъ съдъ да разгледа тѣзи претенции на учреждениято, а когато Административниятъ съдъ по същество ще каже, че тѣзи такси или вземания сѫ незаконни и не могатъ по никой начинъ да бъдатъ събирани, да бъдемъ изправени предъ едно решение на гражданскитъ съдъ, приведено въ изпълнение, за събирането на тѣзи такси или вземания? Въ практиката има такива случаи, които ме навеждатъ на мисълта да искамъ да се върнемъ къмъ стария текстъ.

Затова, въпрѣки добритъ и вески аргументи на г. докладчикъ, възприети отъ комисията, азъ правя предложение да си остане стариятъ текстъ отъ проекта; вмѣсто „духовенъ или наказателенъ съдъ“ да стане „духовенъ наказателенъ или другъ съдъ“. Визирамъ въ случая Административния съдъ, защото на практика се явяватъ случаи, когато незаконността на административния актъ е преюдициаленъ въпросъ и той тръбва да бъде разглежданъ отъ върховната съдебна инстанция — въ случаю отъ Върховния административенъ съдъ — и следъ това гражданскитъ съдъ да съди по същество възъ основа на решението, което е издалъ Административниятъ съдъ. Иначе, както ви казахъ, може да се яви такъвъ случай. Административниятъ съдъ ще разгледа по-късно процеса или претенциитъ на лицето, което се тѣжи срещу известенъ незаконенъ актъ, обаче до този моментъ гражданскитъ съдъ нѣма да спрѣ процеса, а ще издаде своето решение и то ще бъде приведено въ изпълнение. А не тръбва да се предизвиква такъвъ единъ конфликтъ, такава една колизия между съдилищата въ страната. Нѣма опасностъ, ако се възприеме текстътъ на първоначалния проектъ, че ще се даде тази възможностъ и на други съдилища — помирители и пр. — които могатъ да бъдатъ уредени въ бъдеще да се произнасятъ по известни въпроси, да ги разрешаватъ и да поставятъ гражданскитъ съдилища въ положение да отменяватъ своитъ решения.

Това сѫ съображенията ми, и азъ моля да се приеме моето предложение, което е: да се възстанови горе-долу текстътъ на първоначалния проектъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Бървъ (д. ст): Ще дамъ едно пояснение на редакцията, която се прѣе отъ комисията. Ние искахме да потвърдимъ една постоянна практика на Върховния касационенъ съдъ. Отдавна Върховниятъ касационенъ съдъ смѣта, че може при разглеждане на гражданскитъ процесъ да се обсъжда законността на даденъ административенъ актъ, безъ да може гражданскитъ съдъ да издаде определение или какъвто и да е съдебенъ актъ, съ който този административенъ актъ да бъде отмененъ. Административниятъ съдъ може да отмени известенъ административенъ актъ, но единъ гражданскитъ съдъ, разглеждайки единъ частно-правенъ споръ, при всичката съвокупностъ на обстоятелствата, които го придружаватъ, може да се произнася за разрешаване на преюдициалния споръ, дали даденъ административенъ актъ е законенъ или не. Това становище е възприето и установено съ една постоянна практика въ нашия Върховенъ касационенъ съдъ.

Примѣръ. Дадена община издава известно постановление, което, съгласно закона за административното правосъдие, подлежи въ даденъ срокъ на обжалване за отмяна предъ Административния съдъ; никой не подава жалба за отмяна. Обаче този актъ може поради своята неправомѣрностъ да уврежда нѣкое лице въ неговитъ частно-правни отношения било съ общината, било съ друго лице. Гражданскитъ съдъ, разглеждайки този частно-правенъ споръ, е властенъ, може при произнасяне на решението, което разрешава частно-правния споръ, да се произнесе дали този административенъ актъ е законенъ, обсъждайки го въ общата съвокупностъ на обстоятелствата, които придружаватъ разрешаването на този частно-правенъ споръ. Въ този смисълъ е възприето и редакцията на чл. 8. Иначе, ако възприемемъ редакцията на чл. 9 отъ първоначалния проектъ, гражданскитъ процесъ би билъ шиканиранъ съ безброй, съ множество преюдициални въпроси, което ще бъде въ ущърбъ на едно бързо и ефикасно правосъдие — което е било ръководното начало на авторитѣ на законопроекта.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣма какво да кажа по чл. 8, който се разисква сега. Сподробямъ възгледа на комисията и на Министерството на правосъдието и ще гласувамъ за този членъ тъй, както той се предлага. И ако взехъ думата сега, то е за да обрѣна, много накратко, вниманието на правителството, въ лицето на тукъ стоящия министъръ на правосъдието, върху друго едно нововъведение, което чакъ по-скоро ние тръбва да имаме въ нашата страна.

Азъ виждамъ, че въ законопроекта на нѣколко мѣста се споменува за признатитъ у насъ духовни съдилища, предъ които ще се предявяватъ известни спорове и се питамъ: не е ли време да се отнеме компетентността на тѣзи съдилища? Думата ми е за бракоразводитѣ, които сѫ дадени въ рѣцетъ на духовнитъ съдилища — било православи, било отъ друго вътѣхъновѣвание. Съ този въпросъ правителството тръбва да се занимае, и той тръбва да бъде разрешенъ въ този смисълъ, както е разрешенъ вече въ други страни. Тръбва да отнемемъ бракоразводитѣ отъ рѣцетъ на духовнитъ съдилища и да ги предадемъ на гражданскитъ съдилища. Опази гайственостъ, за която се говори, когато се сключва бракъ, тръбва да се счита въ бъдеще за несъществуваща и бракоразводитѣ да се дадатъ на гражданскитъ съдилища така, както това е направено въ други много по-напреднали страни. Има ли нужда да ви припомнямъ много грѣшки, които ставатъ въ нашия духовни съдилища? Има ли нужда да ви говоря за еврейскитъ общини и за други инопородни общини, каждего ставатъ голѣми грѣшки, да не кажа престѣпления, каждего има голѣми неуредици и страшни оплаквания по отношение бракоразводнитѣ дѣла?

Отъ друга страна азъ искамъ да обрѣна вниманието ви върху другъ единъ фактъ — че ексархийскитъ уставъ е много старъ. За времето, въ което той е билъ правенъ, може би да е билъ добъръ, но сега, следъ толкова години отъ тогава, той тръбва да бъде поправенъ. Разторгането на браковетъ днесъ става много мѣжко и неправилно и съ това се създаватъ голѣми затруднения, голѣми мъжнотии. Вмѣсто бракосъчетанитъ да бъдатъ оставени да живеятъ въ миръ, въ правда, тѣмъ се създаватъ голѣми раздори, и животътъ имъ става много по-труденъ, много по-отегчителенъ. Новото време създава нови условия и то низиска нови законодателни мѣроприятия.

Съ тия нѣколко набързо изказани думи азъ обрѣнавамъ внимание на правителството върху този въпросъ и бихъ желалъ чакъ по-скоро да се тури прѣстъ на раната и да се внесе надлежния законопроектъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. ст): Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да подкрепя становището на комисията. Азъ смѣтамъ, че тръбва да се държи смѣтка за обстоятелството, че има две различни схващания за раздѣлността на властитѣ: едното е старото, французкото схващане, а другото е по-новото, германското. Споредъ старото французко схващане, което е било възприето и въ първоначалния текстъ на законопроекта, представенъ отъ г. министъра на правосъдието, гражданскитъ съдилища въ никой случай не могатъ да правятъ преценка на административнитѣ актове на публичната властъ. По всѣки единъ административенъ актъ, който би се представилъ предъ гражданскитъ съдъ, той би се представилъ предъ гражданскитъ съдъ.

данският съдилища, би трябвало да се преустанови гражданският иск, докато се произнесе Административният съд върху законосъобразността на този административен акт. Това е французката система за пълна и абсолютна раздължителност на властите.

Е добре, въ ново време, макаръ че съществуват три власти, възприема се принципът на взаимното проникване на властите, на взаимнодействието им — принципът възприет и от нашата конституция. Пълна обособеност, пълна раздължителност на съдебната и административна компетентност, на съдебната и административна власт нѣма. Така че отъ гледище на рационалността налага се да се позволи на гражданския съд — нѣщо, което е възприела и комисията — при разрешаването на едно дѣло да прецени инцидентно единъ административен акт. Но това не ще каже, че гражданският съдъ ще има правото да отгѣни единъ административен акт. Отгѣняването на единъ административен акт по отношение на всички — *erga omnes* — може да става само отъ Административния съдъ. Но както при всички други случаи въ правото, когато предъ единъ съдъ се представи инцидентно единъ административен акт за преценка, съдътъ има право въ конкретния случай да не държи смѣтка за този акт, ако го намѣри за незаконенъ, решението на съда ще се отнася само за конкретния случай, а нѣма да бѣде *erga omnes* — по отношение на всички случаи.

Отъ гледна точка на рационалността, за избѣгване на шикани, които могат да се явятъ, азъ смѣтамъ, че може да се позволи въ конкретни случаи на гражданския съдъ да преценява административните актове. Затова нека се остави текстътъ на този членъ както си е, т. е. за конкретни случаи да се предостави на гражданския съдъ правото да прецени дали единъ административен актъ е редовенъ или не, и да мине по-нататъкъ. Самиятъ административен актъ ще си остане редовенъ, неатакуемъ. Такива случаи имаме и въ углавното съдопроизводство. Когато едно лице бѣде наказано съ глоба поради това, че е нарушило нѣкое наредби и бѣде изправено предъ съдѣния, то може да изтъкне, че наредбата, по която е глобено, е нередовна. Тогава съдѣния нѣма да отгѣни наредбата, която е влѣзла вече въ сила, но въ конкретния случай може да не държи смѣтка за тази наредба, може да намѣри, че тя не е редовна, и лицето да бѣде освободено отъ плащане на глобата; обаче наредбата за всички останали случаи ще си остане въ сила.

Понеже това е единъ общъ принцип и въ углавното съдопроизводство, азъ мисля, че спиране на дѣлата трѣбва да става само въ ония случаи, когато административните актове ще трѣбва да бѣдатъ преценявани отъ единъ специаленъ съдъ — когато се касае до въпроси, по които гражданският съдъ не може да се произнася — напр., по дѣлата отъ духовенъ характеръ.

Така че, нека си остане редакцията на този членъ така, както е приета отъ комисията.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Не знамъ дали е позволено да правимъ реплики, но азъ мисля, че законопроектътъ е отъ такова естество, че, както каза г. Андреевъ, добре е да се изяснятъ тия текстове и тогава да се пристѣпи къмъ гласуване.

Тая опасностъ, за която говори уважаемиятъ г. Стайновъ, че оставянето въ сила на единъ административен актъ значи, че оставятъ въ сила всички послѣдствия и санкции за плащания — ако въобще има да се установяватъ известни плащания поради нарушаването на известни наредби — и че се задължаватъ гражданските съдилища непременно да го уважатъ, не се съзира. Или той е актъ, потвърденъ отъ Върховния административен съдъ, признагъ за законосъобразенъ, който трѣбва да се уважава и отъ гражданските съдилища, или, ако не се уважава, лицето, което е претърпѣло вреди и загуби, може да иска отгѣняването на този актъ. Тогава гражданският съдъ може да встъпи въ разбирателство на законосъобразността на този актъ и да признае или не неговата сила и значение. Но тогава, г-да, ще се подрони авторитетътъ на висшиятъ съдебни учреждения и съдилища. А тоя конфликтъ, тая коллизия трѣбва да се избѣгва на всѣка цена.

Азъ говоря, като имамъ предъ видъ практиката. Административниятъ съдъ може да признае, че известна наредба не е законосъобразна, но гражданскиятъ съдъ присъжда на основание на този текстъ на закона, и осъденията ще трѣбва да плаща. Може ли такъвъ конфликтъ между две юрисдикции?

Азъ мисля, че въпросътъ е важенъ, особено при наличността на единъ Административен съдъ, който съществува у насъ.

Затуй азъ правя предложение — съ огледъ на това, което на практика се случва у насъ — да се направи една корекция въ проекта на комисията, като се върнемъ къмъ проекта на министерството, изработенъ следъ като съ взети предъ видъ всички аргументи, които се казаха.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Проектътъ на министерството противоречи на съдебната практика.

Р. Василевъ (д. сг): Само тогава нѣма да има шикани.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Пунешковъ.

Ц. Пунешковъ (д. сг): Г-да! Въпросътъ е да не се отварятъ врати, където не трѣбва, за забавянето на процеситъ. Въпросътъ е да се държи смѣтка и за надзора, който трѣбва да има винаги общото, гражданското правосѣдие, надъ другитъ специални правосѣдия. И при една касационна практика, която е дала възможностъ на гражданските съдилища да обсъждатъ подобни административни актове по отношение на тяхната законностъ, азъ смѣтамъ, че не ще бѣде право тъкмо тукъ да поставимъ още една врата, да дадемъ възможностъ непременно да се спре дадено дѣло само затуй, защото Административниятъ съдъ трѣбва да се произнесе, и по такъвъ начинъ да дадемъ едно възстановяване на срока за обжалването, ако той е пропуснатъ. Защото административните актове, ако не се обжалватъ въ законния срокъ, се смѣтатъ за влѣзли въ законна сила, и никой нѣма право да ги обжалва. При отгѣната на двумесечния срокъ, едномесечниятъ срокъ е най-големиятъ. Какво би станало, ако 6 месеца по-късно този административен актъ бѣде обжалванъ? Тогава неговата проверка подлежи на връщане въ Административния съдъ. Но Административниятъ съдъ ще каже, че при него не е постѣпила жалба въ законния срокъ, и на съда не остава нищо друго, освенъ чрезъ обявление въ „Държавенъ вестникъ“ да остави безъ послѣдствие разглеждането по-нататъкъ на това дѣло. Или пъкъ ние би трѣбвало да установимъ единъ срокъ и да задължимъ Административния съдъ да разглежда непременно късно повдигнатитъ предъ него въпроси. При нашитъ понятия за общо правосѣдие, когато наричаме гражданските съдилища общи съдилища, досега ние сме се облѣгали на вещицата, на солидарността на всичкитъ мѣрки и гаранции, които представляватъ тѣзи съдилища и сме дали възможностъ на единъ специаленъ Административен съдъ да надзѣрва и да преценява правосѣдността на действията на администрацията, правосѣдността на административните актове. Не се касае за единъ административен съдъ въ всички други случаи. Поради тая причина азъ смѣтамъ, че, ако се приеме това положение тукъ, както се усвои за административнитъ и другитъ съдилища, работата може да се разшири до немислимостъ по отношение изобретенията за разтакане на дѣлата. Ние трѣбва тукъ да признаемъ за всѣки съображенията на комисията и да ограничимъ възможността за разтакане на дѣлата, като се спремъ само на най-важнитъ съдебни въпроси, свързани съ компетентността на углавни и на духовни съдѣ.

По отношение компетентността на духовния съдъ тукъ се говори инцидентно. Азъ смѣтамъ, че този голѣмъ въпросъ за компетентността на духовното правосѣдие едва ли така инцидентно би трѣбвало да се реши. Би могла да се изкаже една идея, като критика на едно дадено положение или като пожелание да се подобри това правосѣдие, тъй много критикувано, като се посочи на мѣрки, които ще трѣбва да се взематъ въ съображение, съ огледъ на бита на българина, съ огледъ също така и на въпроситъ отъ моралната област или отъ областта на влиянието на черквата. Но, както казахъ, смѣтамъ, че този въпросъ едва ли може да се постави на разрешение тукъ инцидентно, и едва ли е време, преди той да бѣде зрѣло обмисленъ и обсъденъ, да бѣде поставенъ на разрешение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Вѣрно е, че въ проекта на министерството се говорѣше за случаитъ, когато известни въпроси трѣбва предварително да се разрешатъ отъ духовни или другъ съдъ. Въ сега действащия законъ се говори само за „духовенъ съдъ“. Но понеже се знае, че има случаи, когато дадено въпросъ трѣбва предварително да бѣде решенъ не отъ духовенъ,

а отъ другъ съдъ, напр., отъ наказателенъ съдъ, то азъ, когато редактирахъ чл. 9 на проекта, прибавихъ като допълнение на стария текстъ и думитъ: „или другъ съдъ“, като искахъ да си послужи не съ една казуистична формула, а съ една по-обща формула, която дава възможностъ да се обхванатъ всички случаи, които въ бъдеще биха могли да се явятъ.

Обаче въ комисията се изтъкна, че тази широка формула въ проекта на министерството дава възможностъ за голъми шикани, и като се прецениха отново случаитъ, въ които може да става дума за едно предварително решение, отъ което може да зависи едно решение на гражданския съдъ, намъри се, че това сж главно случаитъ, въ които по известни обстоятелства трѣбва предварително да се произнесе единъ духовенъ или наказателенъ съдъ. Изтъкна се, че може да има случаи, когато по дадени обстоятелства трѣбва предварително да се произнесе Административниятъ съдъ. За тѣзи именно случаи говори сега и г. Ради Василевъ. Наистина, г. г. народни представители, има случаи, когато, напр., присъждането, да речемъ, на вреди и загуби отъ единъ административенъ актъ зависи отъ това, дали административниятъ актъ ще се признае за незаконенъ. Редно би било заинтересованата страна по надлежния редъ да обжалва този административенъ актъ и, ако последниятъ бѣде отмѣненъ по надлежния редъ чрезъ решение на Административния съдъ, тогава да предяви въ гражданския съдъ своя искъ за причиненитъ ѝ отъ този актъ вреди и загуби. Това би било редното. Но така ли става въ живота? Не. Има случаи — при това доста чести — когато заинтересованата страна е пропуснала срока за обжалване на незаконенъ административенъ актъ, който ѝ причинява значителни вреди и загуби. Въ тѣзи случаи страната нѣма възможностъ да следва редовния пътъ за отмѣняване на административния актъ по надлежния редъ, та следъ това да предяви своя искъ за вреди и загуби. Тукъ за нея остава откритъ само единъ единичкъ пътъ: да предяви въ гражданския съдъ своя искъ за вреди и загуби въз основа на чл. 2 на сега действащия законъ, който членъ се залича отъ комисията, като излишенъ поради ясни текстъ.

Какво би станало съ гражданския искъ въ тѣзи случаи, ако бихме разпрострѣли наредбата на чл. 8 и по отношение на Административния съдъ? Тогава гражданскиятъ съдъ, преди да се произнесе по гражданския искъ, би поискалъ, щото предварително Административниятъ съдъ да се произнесе по незаконността на акта. Но това въ случая не може да стане, понеже този пътъ за страната е закритъ. Следователно, ако ние въ чл. 8 възприемемъ това, което г. Ради Василевъ иска, ние, въ болшинството случаи, ще откажемъ на нашитъ граждани правосъдие и ще ги лишимъ отъ възможността да защищаватъ своитъ накърнени права и интереси. Но г. Ради Василевъ казва: нѣма ли да се получи следниятъ конфликтъ: единъ административенъ актъ да е признатъ отъ Върховния административенъ съдъ за правомѣренъ, а гражданскиятъ съдъ да го признае за неправомѣренъ?

Азъ смѣтамъ, че, когато известенъ административенъ актъ по надлежния редъ е билъ обжалванъ предъ Административния съдъ, и той се е произнесълъ за неговата законность, следъ това вече гражданскиятъ съдъ не може да го преценява отново, защото тукъ вече имаме компетентно решение на надлежния съдъ. Но не тѣзи случаи имамъ азъ предъ видъ. Азъ имамъ предъ видъ другитъ случаи, когато нѣмаме подобно решение на Административния съдъ и когато нѣма възможностъ да се дойде до едно решение на Административния съдъ, а страната трѣбва да си получи своето право. Съ огледъ на тия случаи именно азъ се съгласихъ въ комисията да се даде тая редакция на чл. 8, който ще моля да се приеме тѣй, както комисията го предлага.

По въпроса, който повдигна г. Кознички относно духовнитъ сѣдилища у насъ, дължа да заявя, че този въпросъ, както изтъкна и г. Пупешковъ, е много сложенъ и важенъ. Така бързо той нѣма да се разреши. Азъ мога сега само да ви съобща, че въ Министерството на правосъдието този въпросъ — доколото той попада въ моето вѣдомство, защото това влада и въ вѣдомството на Министерството на външнитъ работи — се проучва, и възможно е ние да дойдемъ, ако не до пълното отмѣнение на духовнитъ сѣдилища, то поне до известно подобрене на състава и на процедурата на тѣзи сѣдилища, за да се гарантира едно истинско правораздаване по тия дѣла.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ (д): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който се повдига, е сериозенъ въпросъ, и мене ми

се струва, че ние трѣбва да намѣримъ единъ начинъ за неговото разрешение. Ще забележа, че исторически у насъ този въпросъ се поставя сега за пръвъ пътъ, защото този членъ въ закона за гражданското сѣдопроизводство съществува преди създаването на Административния съдъ у насъ. Административниятъ съдъ се създаде презъ 1911 г., когато министъръ на правосъдието бѣше г. Абрашевъ. Този членъ въ закона за гражданското сѣдопроизводство съществува почти откакто имаме гражданска процедура.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да.

Н. Мушановъ (д): Въ съответния членъ на стария законъ се казва, че гражданскиятъ съдъ ще спре разглеждането на дѣлото, когато въ него се срещне нѣкой въпросъ отъ компетентността на духовния или наказателния съдъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Само на духовния съдъ.

Н. Мушановъ (д): Да. Но и въ закона за углавното сѣдопроизводство има членъ, споредъ който решението се поставя въ зависимостъ отъ произнасянето на углавния съдъ. Сега чрезъ новата редакция на чл. 8 се постановява, че гражданскиятъ съдъ е длъженъ да спре разглеждането на дѣлото, ако трѣбва да се разреши предварително известенъ въпросъ, който е отъ компетенция на Административния съдъ. Това е новото, което се въвежда сега.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Това иска г. Ради Василевъ.

Н. Мушановъ (д): Да. — Мене ми се струва, че този въпросъ не е свързанъ съ онова теоритическо дѣление, за което г. Стайновъ споменава, защото въ Англия, кждето има раздѣление на властитъ — въ Франция сжщо — и днесъ нѣма административенъ съдъ, и тамъ гражданскиятъ сѣдилища сж компетентни да разрешаватъ всичкитъ спорове, когато въ Франция по традиция административниятъ съдъ е едно отъ върховнитъ сѣдилища въ страната, компетентно по административнитъ актове.

П. Стайновъ (д. сг): Заради това азъ не ви цитирахъ Англия, а ви цитирахъ Германия.

Н. Мушановъ (д): Азъ искамъ да кажа, че този въпросъ нѣма никаква връзка съ раздѣлението на властитъ. Раздѣлението на властитъ е въпросъ, свързанъ съ парламентарното или непарламентарното управление на една страна. Въ случая се касае до едно поддѣление на сѣдебната властъ, която нѣкъде има по-голяма компетентностъ, компетентностъ по всички въпроси, а нѣкъде, както е въ Франция, административниятъ съдъ ограничава гражданскиятъ сѣдилища.

Ето защо мене ми се струва, че най-правилно ще бѣде да се постанови, че гражданскиятъ съдъ е властенъ да спре производството, когато той намѣри, че нѣкои въпроси трѣбва непременно да се разрешатъ отъ съответнитъ компетентни по законитъ на страната сѣдилища, защото не можете съ единъ текстъ да изчерпите всичкитъ случаи. Когато кажете, че заради въпроси отъ компетенцията на духовния съдъ или на наказателния съдъ гражданскиятъ сѣдилища ще трѣбва да спратъ производството, това е нѣщо опредѣлено; но да кажете, че по нѣкои административни актове единъ граждански съдъ ще трѣбва да спре производството си, докато се произнесе Административниятъ съдъ — това не можете да го изчерпите; толкова е обширна и разнообразна материята, че не можете да ѝ изчерпите. По-права е мисълта на г. Пупешковъ, че принципъ е гражданскиятъ сѣдилища да могатъ да разглеждатъ всички спорове, безъ изключение. Дайте право на гражданския съдъ да може той, ако той намѣри за необходимо, да отладе разрешението на известни въпроси на другото компетентно сѣдилище въ административно отношение. Само по тоя начинъ, мене ми се струва, че ще можемъ да примиримъ тѣзи противоположности, които съществуватъ следъ създаването на Административния съдъ у насъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ да се върна наново къмъ мотивитъ за решението на комисията.

Вѣрно е, че чл. чл. 8 и 9 отъ стария текстъ на закона за гражданското сѣдопроизводство предвиждатъ само два

случай: когато се касае за наказателен и за духовен съд. Върно е, че тия текстове сж създадени преди закона за административното правосъдие, и затуй, може би, казва г. Мушанов, сж предвидени въ стария текст отъ закона за гражданското съдопроизводство само тия два случая. — Г. Мушанов, за да се обоснове, цитира Франция и другитъ страни, където има административни съдилища, и казва: „Впроситъ, които сж отъ компетентността на административнитъ съдилища, тамъ се смѣтатъ като преюдициерни впроси при разрешаване на частно-правни спорове отъ обикновенитъ граждански съдилища“.

Тая мисъл бѣше изказана и въ комисията, обаче азъ дължа да забележа, че тя не е върна. Общо правило е, че въ гражданскитъ съдилища, при разрешаване на спорове отъ частно-правно естество, съдътъ разглежда спора въ пълната му ширина, съ огледъ на всичкитъ обстоятелства, които го придружаватъ. Така е дори и въ странитъ, където отдавна има учредени административни съдилища. Въ латинскитъ държави, въ Франция особено, която има дълга и широка история на административното правосъдие, сж една много сложна юриспруденция, по този въпросъ съществува само една максима въ гражданскитъ съдилища относно преюдициернитъ впроси — това е *le criminel tient le civil en état* и нищо повече. Никакви други изключения нѣма отъ това правило. И ако въ Франция имаше узаконени духовни съдилища, въ които да се разрешаватъ впроси отъ духовно естество, тѣсно свързани съ бита и традициитъ на народа, както у насъ, азъ смѣтамъ, че тамъ само това изключение би било възможно, но никой пътъ не и случитъ, по които Административниятъ съдъ е компетентенъ. И то защо? Затуй, защото Административниятъ съдъ е единъ изключителенъ съдъ, който по изключение само разрешава спорове между административната и частнитъ лица или спорове по административни актове, и то само въ строго опредѣлени отъ Административния съдъ случаи; а то е само за отмѣнение на административни актове. Но ако тая отмѣна не се желае отъ гражданина, който е дошелъ въ съда да разрешава частно-правни интереси, съдътъ, който по общо правило разрешава тия спорове, при разрешаването имъ може да се произнесе дали даденъ административенъ актъ е законѣренъ или не. Обаче този съдъ нѣма право да навлиза въ изключителната компетенция на Административния съдъ и да отмѣня административни актове. Въ Франция специално не съществуватъ преюдициерни впроси при случитъ, когато се обсъжда отъ обикновенитъ съдилища дали даденъ административенъ актъ е законѣренъ или незаконѣренъ. У насъ дори и следъ създаването на закона за административното правосъдие на практика тоя въпросъ многократно е повдиганъ, но Върховниятъ касационенъ съдъ, стойки на това становище, ползувайки се отъ практиката въ странитъ, където има такива съдилища, е усвоилъ практиката, която ние предлагаме съ текста на чл. чл. 8 и 9, както сж приети отъ комисията. По този случай комисията състави единъ дълъгъ протоколъ, който мога да прочета.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): Уважаеми г. г. народни представители! Господата, които защитиха текста на този членъ отъ законопроекта, изхождатъ отъ становището, че текстътъ трѣбва да бѣде такъвъ, какъвто е, съ огледъ бързото правосъдие. Г. Мушановъ застава на другата база: текстътъ да бѣде такъвъ съ огледъ рационалното правосъдие, което въ случая е по-важно. Азъ дължа да забележа още въ самото начало, че единъ публично-административенъ актъ може да рефлектира въ единъ граждански споръ нѣкога основателно, нѣкога неоснователно; т.е. тоя публично-административенъ актъ нѣкога е отъ значение за гражданския споръ и за гражданския съдъ, който разрешава спора, нѣкога е безъ всѣкакво значение, и тогава гражданскиятъ съдъ ще го отгине безъ внимание. Но да си послужи съ единъ примѣръ, който азъ имамъ въ моята адвокатска практика.

По силата на закона за трудовитъ земеделски стопанства се отчуждава единъ имотъ. По мнението на тия, които отчуждаватъ имота, той принадлежи на една община; отчуждава се и се предава на едно училищно настоятелство. Впоследствие се оказва, че имотътъ не е на общината, а е на едно частно лице. Частното лице, безспорно, трѣбва да брани своя имотъ и пита: какво да прави? Безспорно, трѣбва да заведе искъ противъ тоя, който държи имота, въ случая — училищното настоятелство. Много естествено, въ тоя случай административниятъ актъ, отчуждителното постановление на Дирекцията на т. з. с. нѣма да има абсолютно никакво значение.

Но представете си другъ случай: следъ така станалото отчуждение, ако имотътъ бѣше отчужденъ отъ частното лице, сжщото това частно лице го препродаде на друго лице, и другото лице вече заведе искъ противъ държателя на имота — именно тоя, който го има по силата на отчуждителното постановление, примѣрно: училищното настоятелство — тогава въ гражданския споръ ще има значение дали административниятъ актъ е издаденъ преди отчуждаването на имота или е издаденъ впоследствие. Защото, ако отчуждителното постановление е издадено по време, когато имотътъ е билъ въ рѣцетъ на неговия собственикъ, съ факта на отчуждаването собственикътъ е престаналъ да бѣде собственикъ, и когато тоя бившъ собственикъ е продалъ имота на друго лице, е продалъ единъ чуждъ имотъ. Но, ако имотътъ е продаденъ преди да е издадено отчуждителното постановление — то е издадено впоследствие противъ първоначалния собственикъ — тогава, безспорно, това отчуждително постановление като административенъ актъ е безъ всѣкакво значение, защото по времето, когато то се е издавало, имотътъ не е на Х, стариятъ собственикъ, а е на У. Както виждате при това положение единъ административенъ актъ може нѣкога да рефлектира, а може и да не рефлектира сериозно въ единъ граждански споръ. Оттукъ се явява нуждата гражданското правосъдие да бѣде съ свързани рѣше и съ огледъ на каузата, която се слага предъ него на разрешение, да спре или да не спре дълготъ до разрешаването на административния споръ, ако има такъвъ предъ административно-сѣдебната властъ.

Дължа да направя и една друга бележка въ свързка съ обяснението по чл. 8, което даде г. министърътъ на правосъдието. Г. Кулевъ каза: „Ако има единъ административенъ споръ решенъ, т.е. единъ административенъ актъ неатакуванъ и влѣзълъ въ законна сила, на всѣка цена гражданскиятъ съдъ ще трѣбва да му се подчини“. Това не е право. Въ това отношение е правъ г. Стайновъ. Защото административниятъ актъ урежда не една такава материя, какъто урежда единъ актъ, издаденъ отъ единъ граждански съдъ; административниятъ актъ урежда публично-правни отношения; актътъ, решението на гражданския съдъ урежда частно-граждански отношения. Това не е едно и сжщо. Вие ще понесете публичноправнитъ санкции на единъ публичноправенъ актъ, съ огледъ на тѣзи последици, административниятъ актъ е задължителенъ за всички не така стои въпросътъ съ частно-гражданскитъ последици. И много естествено, можете да отидете да се потъжиге въ съда. Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ неправилно освѣтлява въпроса.

Що се касае до самия текстъ, смѣтамъ, че той трѣбва да бѣде редактиранъ съ огледъ предложението на г. Мушанова, съ огледъ на правилното, а не на бързото правосъдие. Отъ нѣколко време приказваме само за бързо правосъдие, безъ да държимъ смѣтка, че правосъдието става лошо. Едно бързо, но не добро правосъдие, не е правосъдие.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Дълженъ съмъ да направя едно възражение на г. Павлова. Азъ смѣтамъ, че г. Павловъ изпадна въ противоречие съ собственото си схващане, като поддържа предложението на г. Мушановъ. И наистина, ако споредъ г. Павлова гражданскиятъ съдъ може въ всѣко положение, винаги да преценява закономѣрността на единъ административенъ актъ при разглеждането на единъ искъ за вреди и загуби, произходящи отъ него, тогава защо ще отнасяте въпроса за закономѣрността на акта да го решава Административниятъ съдъ? Това е излишно.

П. Стайновъ (д. сг): Ако е въ срока, може да стане най-после.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Нѣма смисълъ, щомъ се приема, че гражданскиятъ съдъ може да преценява правилността на единъ публично-административенъ актъ даже и тогава, когато Върховниятъ административенъ съдъ го е призналъ за правомѣренъ.

Б. Павловъ (д. сг): Азъ Ви казвамъ какво значение може да има единъ административенъ актъ и какво може да нѣма.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Това азъ разбирамъ. Азъ не отричамъ, че има случаи, въ които единъ административенъ актъ има значение въ единъ граждански процесъ, напр., когато отъ него за страната се поражда правото да

иска вреди и загуби. Но кога единъ публично-административен акт може да породи подобно право за страната? Когато той е незаконен. Отъ гледище на откъснатата личност единъ административен акт може да ѝ причинява колкото щете вреди и загуби, но ако той е законен, тя не може да иска да ѝ се обезщетят тия вреди и загуби. Само по отношение на незаконните актове, които причиняват вреди и загуби за отделни граждани, този последният има право на искъ за причинените му вреди и загуби. При законните актове тия вреди и загуби, както казахъ, могат да бъдат колкото щете голѣми, но той нѣма право на искъ.

Въпросътъ не е тамъ; въпросътъ е на друго мѣсто: когато единъ граждански искъ зависи отъ незаконността на единъ публично-административен актъ, кой трѣбва да установи тази незаконностъ? Явно е, че тоя въпросъ предварително трѣбва да бѣде решенъ, за да може съдътъ да се произнесе и върху основателността на иска за вреди и загуби. При редовенъ ходъ на работитѣ, това е Върховниятъ административенъ съдъ, който трѣбва да се произнесе. Но, ако страната е пропуснала срока, по една или друга причина, за неговото обжалване предъ този съдъ...

Н. Андреевъ (р): Ако актътъ е обжалванъ своевременно, и спорътъ е висещъ предъ Административния съдъ?

Ц. Пупешковъ (д. сг): Тогазъ се намираме въ положение на отводитѣ по чл. 520 отъ гражданското съдопроизводство.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Така е. — Г. г. народни представители! Въпроситѣ трѣбва малко да се разграничатъ. Първо, имаме случаи, когато Административниятъ съдъ по надлежния редъ се е произнесълъ вече за законността на единъ актъ. Въ този случай азъ смѣтамъ и поддържамъ, че гражданскиятъ съдъ трѣбва да се подчини на решението на Върховния административенъ съдъ.

Н. Андреевъ (р): Ако спорътъ е висещъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Второ, имаме случаи, когато спорътъ е висещъ. Тогава ще се направи отводъ по съответния членъ отъ гражданското съдопроизводство, а именно, по чл. 363 на настоящия проектъ, който съответствува на чл. 520 на сега действащия законъ. И най-сетне имаме случаи, когато въпросътъ за незаконността на акта не е билъ отнесенъ предъ Административния съдъ, и срокътъ за обжалване е вече миналъ. Тогава гражданскиятъ съдъ, по силата на една касационна практика, установена у насъ, самъ ще прецени незаконността на акта и ще реши дали искътъ е основателенъ или не, безъ да има нужда да спира дѣлото и да чака Административния съдъ да се произнесе по казания въпросъ, тъй като въ случая не може да се получи нужното решение на този съдъ.

Н. Андреевъ (р): Не може да се счита, че въ случая има отводъ по чл. 520 отъ гражданското съдопроизводство въ точния смисълъ на думата, защото тоя висещъ споръ не ще е предъ гражданскиятъ съдъ, а предъ Административния.

Б. Павловъ (д): Това е административенъ споръ, а не граждански.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Най-напредъ ще положа на гласуване предложението на г. Ради-Василевъ. Който го приема, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 9. Съдилищата сж длъжни да решаватъ дѣлата споредъ точния разумъ на действащитѣ закони. Ако тѣзи последнитѣ сж непълни, неясни или противоречиви, тѣ постановяватъ решенията си споредъ общия смисълъ на законитѣ; при липса на законъ по дадена материя, тѣ основаватъ решенията си върху обичая, а при липса на такъвъ, върху справедливостта.

Този членъ е приетъ почти безъ измѣнение, само съ прибавката, че при липса на обичай, съдътъ се ръководи отъ справедливостта, за да се узакони една вече отдавна установена у насъ съдебна практика.

Въ свръзка съ тоя членъ отъ закона, азъ искамъ да поясня алинея втора отъ чл. 1 на законопроекта, който коку-що мина въ свръзка съ повдигнатия въпросъ отъ

г. Кознички. Понеже съ алинея втора отъ чл. 1 на закона ние предоставихме на духовнитѣ, признати у насъ, съдилища да се произнасятъ само за разторгване и унищожаване на брака, а не и върху частно-правни спорове, по каквито сега имаха право да се произнасятъ, явява се въпросътъ: какъ и кой съдъ ще разрешава всички последици отъ разторгването и унищожението на брака, които досега, преди да съществува алинея втора на чл. 1 отъ законопроекта, се разрешаваха отъ духовнитѣ съдилища? Напр., конкретно взето, кому да останатъ децата при единъ разторгнатъ бракъ? Тоя въпросъ, по силата на алинея втора отъ чл. 1 на законопроекта, въ свръзка съ чл. 9 отъ същия, ще трѣбва да се разрешава за въ бѣдеще отъ обикновенитѣ съдилища, които разрешаватъ частно-правнитѣ спорове, като ще прилагатъ респективния обичай, съобразно въ роизповѣданието на лицето. Тоя обичай ще се установява по надлежния редъ, който се предвижда за установяване на обичаитѣ у насъ.

В. Кознички (нац. л): Това ще бѣде за обезщетенията, които се дължатъ отъ разторгването на брака или за вреди и загуби.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): За всички последици, които се дължатъ отъ разторгването на брака. Азъ взехъ за примѣръ кому да останатъ децата при единъ разторгнатъ бракъ, обаче последицитѣ могат да бъдатъ толкова много, че ние да не можемъ да ги изброимъ.

В. Кознички (нац. л): Значи, каквито и да бъдатъ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Да, тъй като компетентността на духовнитѣ съдилища по алинея втора на чл. 1 е строго ограничена: само относително разторгването и унищожението на брака — нищо повече.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ бихъ помодилъ г. докладчика въ свръзка съ въпроса, който разви, да даде едно обяснение. Въ чл. 9 се говори кои ще бъдатъ правнитѣ източници, т. е. нормитѣ, които съдътъ ще прилага при разрешаване на дѣлата, но азъ не виждамъ да фигурира тукъ кои норми ще прилагатъ духовнитѣ съдилища, напр. мюсюлманскитѣ. Какво тълкувание ще дадете?

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Духовнитѣ съдилища сж специални институти, които се уреждатъ отъ други закони, и тѣ ще прилагатъ правнитѣ норми, които се предвиждатъ въ тия закони. Напр., единъ православенъ духовенъ съдъ, който се занимава само съ разторгване или унищожение на брака, ще прилага екзархийския уставъ — оня материално-правенъ законъ, който урежда разторгването на брака. Мюсюлманскитѣ съдилища ще прилагатъ своя законъ.

П. Стайновъ (д. сг): Екзархийскиятъ уставъ е признатъ, че има силата на законъ, но за другитѣ духовни съдилища кой законъ ще бѣде задължителенъ? Искамъ да знамъ Вашето тълкувание по чл. 9.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Всички ония последици, които биха се представили за разрешение отъ обикновенитѣ граждански съдилища — последици отъ разторгване и унищожение на брака — ще се уреждатъ по силата на чл. 9: ако има законъ, който да урежда тая материя, ще се приложи той; ако нѣма такъвъ законъ, ще се приложи обичаятъ; ако нѣма и обичай, ще се приложи справедливостта.

Р. Василевъ (д. сг): Ще се прилагатъ досегашнитѣ закони.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Много естествено, но ще се прилагатъ и ония материално-правни норми, които ще бъдатъ предметъ на бѣдеще законодателство.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че съ този чл. 9 става едно измѣнение на съответнитѣ членове отъ екзархийския уставъ. Досега духовниятъ съдъ, като разторгваше брака, определяше коя страна е виновна и задължаваше виновната страна да обезпечи другата, а на гражданскитѣ съдилища оставаше да определятъ само размѣра на обезщетението. Споредъ този чл. 9 и алинея втора на чл. 1, за въ бѣдеще вече духовнитѣ съдилища ще се произнасятъ само по разторгването и унищожението на брака. Кой ще плати обезщетението, кой е

виновенъ и кому ще останатъ децата — това ще бждатъ въпроси на гражданскитъ сѣдилища. Така трѣбва да се разбира, нали?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Така е.

В. Кознички (нац. л): Това значи, че досегашното споредъ екзархийския уставъ положение се измѣня.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Шо се отнася до частно-правнитъ въпроси, за обезщетение и за децата, да, разбира се.

В. Кознички (нац. л): Азъ съмъ съгласенъ съ редакцията на този членъ, г. г. народни представители. Това е една крачка напредъ. Отнематъ се до известна степенъ известни прерогативи на духовнитъ сѣдилища и се даватъ на гражданскитъ. Нека се надѣваме, че г. министърътъ на правосѣдието, както казахъ преди малко, ще се занимае и съ голѣмия въпросъ за разторгването на брака, и този въпросъ ще бжде разгледанъ скоро; ще очакваме съответния законопроектъ. То е скандалъ сега: женятъ се старци на 80 години и ги обиратъ!

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 9, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Забранено е да се отказва решаването на дѣлата подъ предлогъ, че нѣма закони или че законитъ сѣ непълни, неясни или противоречиви.

За неизпълнение на това правило виновницитъ отговарятъ за отказъ на правосѣдие. (Чл. 916, т. 1).“

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 10, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 11. Всѣко физическо лице е способно да дири и брани правата си предъ сѣда, съ изключение на лицата, дееспособността на които е ограничена.

За непълнолѣтнитъ и поставенитъ подъ пълно запрещение искатъ и отговарятъ предъ сѣда тѣхнитъ законни представители.

Освободенитъ непълнолѣтни и ограничено запретенитъ искатъ и отговарятъ предъ сѣда съ участието на своитъ попечители.

Непълнолѣтнитъ, навършили 17-годишна възраст, могатъ да искатъ и отговарятъ предъ сѣда по спорове, възникнали отъ тѣхна дейност, посочена въ чл. 71, т. 4, отъ закона за лицата.

За обявенитъ въ несѣстоятелностъ лица важатъ наредбитъ на съответния законъ.“

Текстътъ на този членъ отъ законопроекта се видоизмѣни въ комисията съобразно дееспособността на лицата, които могатъ да искатъ и да отговарятъ предъ сѣдилищата. Текстътъ се направи по-изчерпателенъ, за да се внесе по-голѣма яснота, особено въ последната му алинея, като се съгласува съ материално-правнитъ норми на закона за лицата.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 11, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 12. Правото да се дири и отговаря предъ сѣда отъ името на разни сдружения, съюзи, фондации, обществени учреждения, търговски дружества, кооперативни сдружения и съюзи се опредѣля отъ сѣществующитъ закони, а така сѣщо и отъ тѣхнитъ уставы“.

Редакцията на този членъ, г. г. народни представители, сѣщо така се измѣни въ комисията. Отъ съдържанието му се вижда, че се отнася за търсене и отговаряне предъ сѣда на юридически лица, на морални личности. Понеже у насъ нѣма законъ, който да урежда материята за юридически лица, ние въ комисията се постаряхме да изброимъ изчерпателно различнитъ юридически лица, като дори на терминитъ фондации, обществени учреждения, търговски дружества, кооперативни сдружения и съюзи се постаряхме да дадемъ най-широко тълкувание, за да може да се вмъкнатъ тукъ всички ония сдружения подъ каквато форма и видъ да се явяватъ тѣ, щомъ като могатъ не по писано право, а случайно, инцидентно да бждатъ носители на каквито и да било права или задължения. Такива сѣ, напр.,

партийнитъ организации, които досега не можеха да иматъ нито имоти, нито можеха да се отнасятъ къмъ респективнитъ сѣдилища, за да бранятъ своитъ интереси. Но дѣлженъ съмъ да забележа, че колкото и широкъ да бжде този текстъ, той ще остава винаги празенъ, докато отъ материална гледна точка не се уреди въпросътъ за юридическитъ, за моралнитъ личности.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ бихъ помолилъ г. докладчика да даде едно обяснение по чл. 12. Въ първоначалната редакция на този членъ, който г. министърътъ на правосѣдието представи, е казано, че правото да се дири и отговаря предъ сѣда отъ името на разни сдружения и пр. се опредѣля и отъ тѣхнитъ уставы или отъ особенитъ договори. Този изразъ „или отъ особенитъ договори“ сега е премахнатъ. Има, обаче, дружества, търговскитъ дружества, събирателнитъ дружества, или пъкъ дружествата съ ограничена отговорност, които нѣматъ уставъ, а иматъ договоръ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: За тѣхъ сѣществующитъ специални закони опредѣлятъ.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да даде обяснения — дали не се налага да се поставятъ пакъ думитъ „или отъ особенитъ договори“ и дали тѣ не трѣбва да предшествуватъ думитъ „сѣществующитъ закони“ или пъкъ думитъ „тѣхнитъ уставы“.

Азъ ще моля да се добавятъ думитъ „или отъ особенитъ договори“ за дружествата, които нѣматъ уставъ, а иматъ договоръ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Тия дружества се уреждатъ отъ специалнитъ закони. Кои сѣ тѣ? Това сѣ всички търговски дружества. Нашата мисълъ бѣше да се спремъ при редакцията на чл. 12 върху ония сдружения и фондации, които досега не се уреждаха съ никакъвъ законъ. А материята, за която Вие говорите, отдавна е уредена.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ забелязвамъ едно противоречие въ текста на този законопроектъ съ онова, което изясни г. докладчикътъ. Той каза, напр., че споредъ този членъ ще могатъ за въ бждеще и политическитъ партии да завеждатъ искове и да отговарятъ предъ надлежнитъ сѣдилища. Той това го каза като едно пояснение. Това въ текста, обаче, не се вижда. Желателно е да се впише изрично, защото партиитъ не сѣ сдружения, както той иска да каже. Тѣ не сѣ въ реда на тия сдружения, за които говори законътъ за сдруженията.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Нѣма законъ за сдруженията.

В. Кознички (нац. л): Защо да не се впише изрично това за партиитъ въ текста на закона? Каква причина има да прѣчи за това, когато въ избирателния законъ е признато, че партиитъ се управляватъ отъ бюра? Защо да не се впише изрично: сдружения, било партии и т. н., за да бжде още по-ясно, тъй като има случаи, когато партиитъ трѣбва да бранятъ своитъ имуществени права предъ сѣдилищата? Много често се случва това. Понеже нѣма текстъ, който да дава тази възможностъ, нека дадемъ това право съ изриченъ текстъ въ закона. Азъ бихъ молилъ г. министра на правосѣдието да се съгласи да се вмъкнатъ въ този текстъ думитъ: „и бюрата на отдѣлнитъ партии“.

П. Стайновъ (д. сг): То се разбира. Тѣ иматъ право да притежаватъ имоти. Спомнете си, че законътъ за жилищната нужда не се прилагаше къмъ тѣхъ. Ние сме имали много случаи, при които сме признавали на партиитъ правото на юридически лица.

В. Кознички (нац. л): Защо да не се каже въ закона?

П. Стайновъ (д. сг): Ние сме ги признали за сдружения.

В. Кознички (нац. л): Нека се впише, че отъ името на самата партия може да се водятъ искове и да се отговори за такива.

П. Стайновъ (д. сг): Партията нѣма интересъ да отива въ сѣда. Тя се ослабя на своята номерична сила.

В. Кознички (нац. л): Случва се разни сдружения да водятъ дѣла. Може да се случи и партиитъ да водятъ искове или да отговарятъ за такива.

П. Стайновъ (д. сг): Тежко и горко на една партия, която ще се основава на решението на гражданския сѣдъ!

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Чл. 12 се отнася до правото на сдруженията, изобщо на моралнигъ и юридическите личности да дириятъ и отговарятъ предъ сѣда. Тѣ не сж уредени у насъ съ законъ, а съ закона за гражданското сѣдопроизводство — единъ процесуаленъ законъ — не можемъ да ги уредимъ. Затуй ние изброихме неизчерпателно, а примѣрно, какви сж тѣзи сдружения, сдружения, фондации, обществени учреждения, които могатъ да отидатъ до сѣда, да отговарятъ или да дириятъ предъ сѣда. Тѣ могатъ, каквито и да бѣдатъ, докато се уреди този въпросъ съ законъ, да отговарятъ по съществуващи закони, ако такива има или ако въ бъдеще се създадатъ, или по своитѣ уставы. Съ това ние далечъ не искаме да урегулируме материята за сдруженията като юридически личности. Ние искаме да посочимъ, кога юридическата личность изобщо може да дири и да отговаря предъ сѣда. И докато нѣма такъвъ законъ, азъ смѣтамъ — такова бѣше мнението на комисията — че и партийнитѣ организации, фондации или учреждения могатъ да придобиятъ право да дириятъ и да отговарятъ предъ сѣда, като начинътъ на диране и отговаряне предъ сѣда се уреди въ устава имъ, докато се уреди изобщо материята за юридическите личности, отъ единъ бъдещъ законъ. Това е една голѣма празнота въ нашия правенъ животъ, тя се чувствува, и азъ смѣтамъ, че се налага да бѣде попълнена съ единъ материаленъ законъ, а не съ закона за гражданското сѣдопроизводство — единъ процесуаленъ законъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г-да! Тукъ думата „сдружение“ не е употребена въ смисълъ на едно техническо юридическо понятие. Щомъ въ наредбата на чл. 12 отъ дѣлно се говори за кооперативнитѣ сдружения и щомъ покрай тѣхъ се говори за сдружения изобщо, значи, този изразъ обхваща всички видове сдружения отъ общественъ, отъ благотворителенъ и отъ политически, ако щете, характеръ.

Н. Андреевъ (р): Включително и партиитѣ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, разбира се.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Ако уставътъ имъ е таквъ, ако иматъ уставъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, така е.

Н. Андреевъ (р): Хубаво е да се изясни.

Б. Павловъ (л): Само ако може, да се тури една забелжка: партиитъ да не се сѣдятъ, когато сж въ опозиция, а когато сж на власт!

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ чл. 12, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„КНИГА ПЪРВА.

Производство въ мировитѣ сѣдилища.

Глава I.

Подсѣдностъ.

Чл. 14 става чл. 13. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 13 (15). На мировитѣ сѣдии сж подсѣдни:

1. Личнитѣ искове, граждански или търговски, цената на които не надминава 20.000 л.;

2. Вещнитѣ искове, цената на които не надминава 20.000 л. и

3. Владѣлческите искове и исковѣтъ за установяване и упражняване на сервитути, предвидени въ закона за имуществата, собственостъ и сервитутигъ.

При опредѣляне цената на иска важатъ правилата, установени въ чл. чл. 103 и 104 на този законъ.

Преписъ на цената на иска може да се повдига найкъсно въ първото по дѣлото заседание и то преди разискването по доказателствата и по съществуто на дѣлото.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че разглеждането на законопроекта за гражданското сѣдопроизводство става при една обстановка, която не е много благоприятна за такъвъ единъ законопроектъ. Камарата почва работата си въ тази редовна сесия съ разглеждане на законопроекта за гражданското сѣдопроизводство — единъ законопроектъ, безспорно, отъ голѣмо значение за стабилизирането на нашата държава и за правилното развитие на правосъдието и дѣло. Но трѣбва да се признае, че вниманието на народното представителство въ това време съвсемъ не е обърнато къмъ единъ такъвъ законопроектъ. Пъкъ не само вниманието на народното представителство, но и вниманието на обществото е съсредоточено върху Парламента не за да се чуе утре, че той е почналъ разглеждането на законопроекта за гражданското сѣдопроизводство, но за да се чуе, че въ Парламента сж поставени веднага на разглеждане въпроситѣ, които вълнуватъ гражданството въ цялата страна, въпроси, безспорно, отъ голѣмо значение както за вътрешния, така и за външния животъ на държавата И когато върху това е съсредоточено вниманието на гражданството, то мѣчно ще си обясни, какъ тъй Парламентътъ почва работата си съ законопроекта за гражданското сѣдопроизводство. Защото, г. г. народни представители, гражданството не е запознато съ нашата процедура, че трѣбва да се събере парламентарната комисия по отговора на тронното слово, за да се конституира; че, за да се конституира, трѣбва ѝ време, че трѣбва подирѣ туй да се събере, за да обсъди тронното слово и да приготви отговоръ и чакъ тогава да се поставятъ въ Парламента на разглеждане онѣзи голѣми въпроси, които трѣбва да бѣдатъ и които, безспорно, ще бѣдатъ разгледани при разглеждане и приемане отговора на тронното слово. Тази процедура, казвамъ, не е позната на гражданството, и то мѣчно ще си обясни тази наша работа. Най-сетне нека пожелаемъ гражданството да разбере, че Народното събрание се подчинява просто на една нужда на редъ, като почва разглеждането на законопроекта за гражданското сѣдопроизводство и че голѣмитѣ въпроси, които го вълнуватъ, вълнуватъ тоже и народнитѣ представители, и тѣ съ нетърпение чакатъ тия въпроси да се сложатъ на разглеждане тукъ. Това е очакването не само на народнитѣ представители, това е очакването и на всички онѣзи граждани въ тая страна, които желаятъ голѣмитѣ въпроси на политика и на държавно управление да се разрешаватъ въ Парламента и отъ Парламента, и само отъ Парламента, а не отъ нѣкой другъ. Тѣзи срѣди съ голѣмо нетърпение чакатъ да видятъ, че наистина Парламентътъ е годенъ да разрешава тѣзи въпроси, че той нѣма да абдикира отъ своето право, че той нѣма да остави други да се грижатъ за онѣзи въпроси, които конституцията и парламентарниятъ режимъ на една държава му оставятъ не, а му повеляватъ да ги решава.

Съ тази уговорка, г. г. народни представители, азъ вземамъ думата да говоря по законопроекта за гражданското сѣдопроизводство и се спирамъ на чл. 13, като подчертавамъ, че споредъ мене законопроектътъ за гражданското сѣдопроизводство заслужава всичкото внимание не само на членоветъ на комисията по Министерството на правосъдието, не само на нѣколкото души компетентни, които тукъ взематъ думата да говорятъ по него, но заслужава вниманието на всѣки народенъ представителъ. Съ неговото прокарване, съ неговото приемане се прави една крачка, която може да бѣде много полезна за развитието на нашето правосъдно дѣло, но която може да бѣде и пакостна, и всѣки народенъ представителъ носи отговорностъ за този законопроектъ, който ще мине сега. И затова, казвамъ, би трѣбвало този законопроектъ да спре вниманието на всѣки народенъ представителъ, би трѣбвало да се прояви вниманието на всѣки отъ насъ при приемането на всѣки членъ отъ този законопроектъ. Тѣ сж отъ значение. А споредъ менъ едно голѣмо значение има и чл. 13 отъ законопроекта, въ който се опредѣля подсѣдността на мировитѣ сѣдилища.

Г. г. народни представители! Когато се разглеждаше на първо четене законопроектътъ за гражданското сѣдопро-

изводство, азъ спрѣхъ вашето внимание, спрѣхъ и вниманието на комисията върху ония постановления на законопроекта, съ които се опредѣля компетентността на мировитѣ сѣдии. Азъ и тогава поддържахъ едно мнение — почитаемата комисия не го е възприела — и сега го подлагамъ на разглеждане и обсъждане отъ Народното събрание. Дълженъ съмъ да подчертая колосалния трудъ, който комисията е употребила за изработването на този законопроектъ. Измѣненіята, които сѣж направени на първоначалния проектъ, показватъ съ какво внимание тя е проучвала всичкитѣ въпроси, засегнати въ него. Една такава работа на комисията, безспорно, трѣбва да ни прави горди, че въ Камарата има народни представители, които така добросъвестно и съ такова внимание и постоянство изпълняватъ своя дългъ. Нека, обаче, комисията ми позволи да не се съгласи и азъ съ нейната редакция на чл. 13. Може би да грѣша, но азъ се рѣководя, г. г. народни представители, отъ съзнанието, че ние, Народното събрание, дължимъ да дадемъ на нашето население едно близко до него правосѣдие. Трѣбва да му дадемъ не само близко до него правосѣдие . . .

П. Палиевъ (д. ср): Това е демагогско разбиране на правосѣдието. Съ правосѣдието недейте демагогствува. Издигнете го на нуждната висота, а недейте го принижаватъ. Азъ зная Вашето разбиране, г. Пѣдаревъ.

Н. Пѣдаревъ (д. ср): Г. г. народни представители! Азъ не смѣтамъ, че ние ще принижимъ правосѣдието, ако го приближимъ до онѣзи, които си служатъ съ него. Правосѣдието не се принижаватъ съ това; то се принижаватъ съ друго, и азъ ще ви кажа съ какво.

Г. г. народни представители! Правосѣдието днесъ, наистина, колкото и да се раздава отъ достойни сѣдии, колкото и да се раздава отъ сѣдии, които иматъ пълното съзнание за голѣмата роль, която изпълняватъ въ нашия общественъ животъ, губи своето значение въ нашата страна затова, защото то става мъжнодостъпно. Нѣма да принижимъ правосѣдието, ако го направимъ леснодостъпно. И ако смѣтамъ, че въ чл. 13 трѣбва да се направи поправка въ смисълъ, да се увеличи компетентността на мировия сѣдия, то е, първо, защото смѣтамъ, че по този начинъ ще може да се даде възможностъ на всички онѣзи, които иматъ нужда отъ правосѣдие, да го иматъ по-леснодостъпно; второ, защото въ нашата държава можахъ, въ продължение на 50 години свободенъ животъ, да се подготвятъ доста хора, които да изпълняватъ съ достоинство службата на мировия сѣдия и не съ тази компетентностъ, която се предвижда въ досегашния чл. 13, но съ една компетентностъ много по-голѣма.

Г. г. народни представители! Не бива да се съмняваме въ това. Мирови сѣдии днесъ ставатъ хора съ висше образование; хора, които сѣ получили юридическо образование, които сѣ прекарвали най-малко двегодишенъ стажъ, които сѣ получили юридическа и практическа подготовка. На тѣзи хора ние можемъ да възложимъ съ доверіе да разрешаватъ по-голѣми процеси. И фактически, г. г. народни представители, съ този членъ отъ законопроекта, тѣй, както е представенъ отъ комисията, ако го приемемъ, ние намаляваме компетентността на мировитѣ сѣдии отъ онези, която тѣ иматъ. Макаръ днесъ мировитѣ сѣдии да разглеждатъ дѣла до 10.000 л., понеже оценката, особено на недвижимитѣ имоти, се взема такава, каквато е по данъчнитѣ книги — мировитѣ сѣдии разглеждатъ днесъ процеси за голѣмо число декари, разглеждатъ дѣла за наследство на голѣми недвижими имоти — фактически разглеждатъ дѣла за много повече отъ 10.000 л. По тази редакция, свързана съ съответстващата редакция на чл. 104 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство, ние вече отнемемъ отъ мировитѣ сѣдии компетентността за недвижими имоти. Фактически така ще бѣде, защото, г. г. народни представители, споредъ постановленията на законопроекта, когато е спорътъ за недвижимъ имотъ, лицето, което предявява иска, ще трѣбва да представи доказателства отъ общинското управление за пазарната цена на имота и, ако сѣдѣтъ намѣри, че въ това удостоверение нѣщо е така прикрито, може самъ да провери каква е пазарната цена на имота, и щомъ е повече отъ 20.000 л., да каже: „Това дѣло е неподсѣдно на мировия сѣдия“. Тогава какво ще излъже? Вие, г. г. народни представители, знаете оценкитѣ на имотитѣ, които се даватъ въ селата. Днесъ по данъчната оценка най-обикновената къща въ село струва повече отъ 20.000 л., следователно, мировиятъ сѣдия не може да разглежда процеси за нѣкаква къща — отнемате компетентността на мировия сѣдия и пращате хората да се сѣдятъ въ окръжнитѣ сѣдилища.

Г. г. народни представители! Тогава давате ли си смѣтка за онова, което ще направите за нашето граждан-

ство и за нашитѣ селяни? За най-обикновенъ процесъ ще ги пращаме въ окръжния сѣдъ, въ централния градъ и ще ги подчиняваме на една специална процедура, която се предвижда за окръжнитѣ сѣдилища.

Г. г. народни представители! Тази процедура е, наистина, която може да ни гарантира най-правилното разрешение на процеситѣ и че наистина въ единъ процесъ ще бѣдатъ обсъдени всички доводи и всички възражения, но тя е една процедура, която ще постави сѣдѣщитѣ се въ едно много тежко положение. Азъ разбирамъ да се прилага тя за голѣмитѣ и сложни процеси, но да се прилага и за процеси нищожни за днешния стопански животъ — азъ смѣтамъ, че това ще бѣде едно ограничение, неоправдано отъ нуждитѣ на живота; ще бѣде едно пакостно ограничение за довъріето, което могатъ да иматъ сѣдѣщитѣ съ къмъ правосѣдното дѣло. Ето защо азъ смѣтамъ, че ако въ чл. 13 цифрата 20.000 замѣнимъ съ 50.000, нѣма да направимъ стремежа да се раздава добро правосѣдие въ нашата страна и ще дадемъ всичката възможностъ тѣзи процеси да продължаватъ да се разрешаватъ въ мировитѣ сѣдилища така, както досега сѣ разрешавани.

Въ началото на нашето правосѣдно дѣло, тогава, когато ние нѣмахме подготвени сѣдии, давахме на мировитѣ сѣдии, на практики мирови сѣдии, базирайки се на тѣхния здравъ разумъ и на тѣхнитѣ малки познания, които тѣ можеха да иматъ отъ прочитането на закона, да разрешаватъ спорове до 1.000 л. тогавашни, които днесъ сѣж 25—30.000 л., а сега, когато имаме подготвени сѣдии, да се връщаме назадъ фактически и да нѣмаме куража да направимъ крачка напредъ, която е отъ полза за правосѣдното дѣло — азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че не можемъ съ нищо да оправдаемъ този нашъ актъ и ще носимъ голѣма отговорностъ. Затова азъ си позволявамъ да сезирамъ Народното събрание пакъ съ моето предложение.

Бихъ отишелъ и по-нататъкъ и бихъ казалъ, че можемъ да дадемъ на мировитѣ сѣдии по-голѣма компетентностъ, но за да не се смѣта, че отиваме къмъ преувеличение на тази компетентностъ, нека приемемъ, че на мировитѣ сѣдии сѣж подсѣдни личнитѣ искове до 50.000 л. Мисля, че това можемъ да приемемъ безъ колебание.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че така постановена, компетентността на мировия сѣдия ще допринесе въ много отношения, за да се издигне престижътъ на тоя последния.

Преди всичко, г. г. народни представители, мировиятъ сѣдия е подъ непосредствения контролъ на хората, които се сѣдятъ; всѣко дѣло на мировия сѣдия е подъ контролъ, подъ око на обществото. И азъ смѣтамъ, че нищо не рискуваме, като оставяме подъ отговорността на мировия сѣдия разрешението на тия спорове. По таквъ начинъ ние ще направимъ по-бързо раздаването на правосѣдието и ще го направимъ и по-евтино. Ще го направимъ по-евтино преди всичко затова, защото хората нѣма да отиватъ чакъ до окръжния сѣдъ, както и затова, защото хората ще се освободятъ отъ известни форми, които правятъ правосѣдието по-скъпо.

Но, г. г. народни представители, и друго едно съображение имамъ, за да настоявамъ да се приеме това измѣнение на чл. 13. Комисията е предвидила друго едно право на сѣдията при раздаването на правосѣдието. Сѣдията не само ще гледа какви доказателства искатъ странитѣ и какви обяснения даватъ; на него се дава право да улѣтва странитѣ, да имъ обрѣща внимание, че върху известни въпроси тѣ не сѣ спрѣли вниманието си — а това е отъ значение за правилното решение на процеса — и че не сѣж представили доказателствата, които сѣж нуждни, за да може той да се освѣтли по въпроса, по който се спори. Мировиятъ сѣдия има право, по законопроекта за измѣнение на закона за гражданското сѣдопроизводство, да напѣтствува сѣдѣщитѣ се.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че тази мѣрка ще трѣбва да се въведе у насъ — подчертавамъ думитѣ „у насъ“. Искамъ да кажа съ това, че институтитѣ, че формитѣ иматъ значение дотолкова, доколкото се подбѣра сѣдѣщата, въ която се създаватъ, и условията, въ които ще вирѣятъ. Едни и сѣщи институти, едни и сѣщи форми въ една страна, при едни условия на животъ, могатъ да бѣдатъ полезни, а въ друга страна, съ по-други условия на животъ, могатъ да бѣдатъ вредни. За нашитѣ условия, казвамъ, това право на мировия сѣдия би трѣбвало да се разшири, защото азъ не съмъ съгласенъ, г. г. народни представители, че странитѣ трѣбва да носятъ последицитѣ отъ своето неразбиране или отъ неразбирането на тѣхния представителъ или защитника, когато се изгубятъ процеса. Единъ процесъ, неправилно разрешенъ, не интересува само странитѣ, които сѣж сѣдили, а интересува и обществото. Неправилното разрешаване на процеса разко-

лебава вѣрата на обществото въ здравината на правосъдното дѣло и въ правотата на решенията, които се издаватъ. И отъ общественъ интересъ е, отъ интересъ на правосъдието е процеситъ правилно да се решаватъ даже и тогава, когато странитъ не знаятъ да се защищаватъ. И това нововъведение въ процедурата на мировия сѣдия е едно нововъведение, което считамъ, че трѣбва да се прилага въ повече процеси. И затова азъ смѣтамъ, че увеличаването компетенцията на мировия сѣдия до 50.000 л. ще бѣде едно полезно дѣло, което вие ще направите.

Но азъ отивамъ и по-далечъ, г. г. народни представители. Азъ смѣтамъ, че на мировитъ сѣдии ние смѣло можемъ да възложимъ всичкитъ процеси по дѣлба на наследства.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): А-ха! Много далечъ отивате.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Провѣрете, г. г. народни представители, да видите какво вършатъ сѣдилищата при извършването на дѣлбитъ, какви сѣ тѣхнитъ акции въ това отношение. Азъ смѣтамъ, че мировиятъ сѣдия ще може да извършва тия действия, които сега се извършватъ отъ окръжния сѣдъ, собствено отъ делегирания отъ окръжния сѣдъ членъ-сѣдия.

И най-сетне, г. г. народни представители, надъ мировия сѣдия всѣкога стои тричленниятъ съставъ на окръжния сѣдъ, който контролира неговото дѣло и специално неговитъ действия по процеситъ, които надминаватъ сумата 1.000 л. Както знаете, всичкитъ тѣзи процеси подлежатъ на обжалване по апелативенъ редъ предъ окръжния сѣдъ. Ако е така, азъ смѣтамъ, че нѣма никакъвъ рискъ, ако се даде по-голяма компетенция на мировитъ сѣдии. Защото едно решение на мировия сѣдия, контролирано посрѣдствомъ решението на тримата сѣдии отъ окръжния сѣдъ, ще бѣде достатъчно, за да гарантира правосъдието въ тази страна. Отъ друга страна, ще се избѣгнатъ по този начинъ много и много спънки, които прѣчатъ за правилното развитие на правосъдното дѣло у насъ, като, напр., трупането на процеси, което кара хората да смѣтатъ, че е излишно да се обръщатъ къмъ сѣдилищата, защото споревѣтъ или много бавно се решаватъ или се решаватъ тогава, когато тѣ сѣ изгубили вече желанието да получатъ решение.

Ето защо азъ правя две предложения. Първото предложение е: въ пунктове 1 и 2 на чл. 14, който става чл. 13, цифрата 20.000 да стане 50.000. Второто предложение е да се добави новъ пунктъ 4 къмъ същия членъ, съ следното съдържание: „Исковетъ за дѣлба сѣ подсѣдни на мировия сѣдия“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Миновъ.

П. Миновъ (з. в): Г. г. народни представители! Когато се разглеждаше този законопроектъ на първо четене, тогава станаха обширни дебати. Г. г. народнитъ представители, които вземаха думата, се изказаха по цѣлия този законопроектъ. Днесъ ставатъ разисквания по отдѣлнитъ членове на законопроекта. Понеже при първото четене на законопроекта азъ говорихъ, сега да влизамъ въ пълно разбирателство на текста на члена, който ни занимава, намирамъ за неумѣстно. Азъ обичамъ да говоря точно по предмета и затова сега ще добавя само съображенията, по които ние настояваме компетенцията на мировитъ сѣдии да бѣде увеличена.

Г. г. народни представители! Както ви е известно, въ 1919 г., чрезъ едно измѣнение на закона за гражданското сѣдопроизводство, се увеличи компетенцията на мировитъ сѣдии на 3.000 л. Въ 1922 г. тази компетенция се увеличи на 10.000 л. Касае се за досегашния чл. 15 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство. Съ настоящия законопроектъ г. министърътъ на правосъдието иска увеличаване на компетенцията на мировия сѣдия на 20.000 л. Г. Пѣдаревъ пъкъ, който говори преди мене по същия поводъ, иска увеличението на тая компетенция на 50.000 л. Мене ми се струва, че по отношение съображенията за увеличаване изобщо компетенцията на мировитъ сѣдии ние всички сме единодушни. Защото това увеличаване се иска еднакво и отъ г. министра, респективно отъ комисията, иска се и отъ народнитъ представители. Въпросътъ, обаче, е докъде трѣбва да спре увеличаването на тая компетенция. И това именно ние трѣбва да разрешимъ сега.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че ние можемъ да се отнесемъ къмъ мировия сѣдия съ пълно довѣрие затуй, защото мировиятъ сѣдия вече не е такъвъ, ка-

къвто бѣше преди двадесетина години; не е оня мирови сѣдия, който като човѣкъ още не е влѣзълъ въ живота, който, току-що свършилъ университетъ, недостатъчно стажувалъ като кандидатъ въ сѣда, даже и безъ да е билъ кандидатъ въ окръжния сѣдъ, направо се назначаваше не дори за мирови сѣдия, а за членъ на окръжния сѣдъ, та и на по-висши сѣдийски длѣжности. Днесъ, когато ние имаме вече изпитани сѣдебни кандидати; когато имаме хора, които следъ като свършатъ висше юридическо образование, минаватъ по два изпита вънъ отъ университетскитъ; когато следъ като стажуватъ най-малко две години — а ние знаемъ, че обикновено стажътъ продължава повече, защото ония, които искатъ да се отдадатъ на сѣдийска кариера, тѣ обикновено като кандидати въ сѣдилищата стоятъ много повече отъ две години, докато се открие ваканция за сѣдийска длѣжностъ — тия хора азъ считамъ, че сѣ вече достатъчно подготвени за мирови сѣдии, защото, преди да бѣдатъ мирови сѣдии, тѣ сѣ били допълнителни членове въ окръжнитъ сѣдилища, тѣ сѣ били и сѣдий-изпълнители. Следователно, къмъ тѣхъ ние трѣбва да имаме пълно довѣрие. И мене ми се струва, че въ туй отношение всички тукъ сте единодушни.

И така, г. г. народни представители, компетенцията на мировитъ сѣдии би трѣбвало да бѣде увеличена. Г. министърътъ иска тя да се увеличи двойно, а г. Пѣдаревъ иска тя да бѣде увеличена петорно. Ние пъкъ желаемъ тая компетенция да се увеличи поле на 30.000 л. Ето съображенията ни за това.

Компетенцията на мировия сѣдия по-рано бѣше 1.000 л. Съобразно понижаната стойностъ на българския левъ, би следвало тази компетенция да бѣде най-малко 27.000 л., за да се равнява на компетенцията на мировия сѣдия отпреди войнитъ. Но понеже животътъ е поскъпналъ повече, отколкото е понижена стойността на българския левъ — стойността на българския левъ, както знаете, е спаднала 27—30 лѣти, когато скѣпотиата на продуктитъ отъ първа необходимостъ догонва коефициента 40—50 — мене ми се струва, че най-малко цифрата 30.000 би трѣбвало да бѣде възприета въ това отношение. Това е едното отъ съображенията ни.

Друго съображение, което ни кара да претендираме, да настояваме да се усвои това наше искане, е, че сѣдилищата, особено горнитъ инстанции, сѣ задрѣстени отъ висещи процеси. Отъ статистиката, която г. Андреевъ при първото четене на законопроекта даде за висещитъ дѣла въ сѣдилищата, за това, колко дѣла постѣпватъ въ тѣхъ и колко се гледатъ и т. н. — същото направиха г. Палиевъ и г. министърътъ на правосъдието — ние знаемъ, че сѣдилищата едвали разрешаватъ половината отъ дѣлата, които сѣ постѣпвали въ тѣхъ. Въ Върховния касационенъ сѣдъ, напр., за 1927 г. сѣ постѣпвали повече отъ 10.000 дѣла, а само 6.000 сѣ разрешени. Въ апелативния сѣдъ има надъ 17.000 висещи дѣла, а въ Касацонния сѣдъ има близо 17.000 такива. Когато имаме тия данни, когато вземемъ предъ видъ, че тѣзи по-горни инстанции сѣ задрѣстени отъ висещи дѣла, умѣстно е да дадемъ повече работа на по-енергичнитъ, на по-младитъ сѣдии, на по-долнитъ сѣдебни инстанции, за да може въобще да става по-бързо правораздаването въ нашата страна. А това ще стане като се увеличи компетенцията на мировитъ сѣдии, както казахъ, до 30.000 л.

Тѣзи сѣ нашитъ съображения, поради които азъ искамъ увеличаване компетенцията на мировитъ сѣдии. Прочее, азъ моля да приближимъ повече сѣдийството до народа и, както изтъкна въ своитъ съображения г. Пѣдаревъ, съ увеличаване компетенцията на мировия сѣдия да направимъ по-евтино и по-достѣпно правораздаването. Защото, както знаете, въ мировитъ сѣдилища нѣма да има размѣна на книжа, нѣма да има и ония мита, които се събиратъ въ окръжния сѣдъ, нѣма да има ония марки, каквито има въ окръжнитъ сѣдилища.

Ето тѣзи съображения, струва ми се, сѣ достатъчно основателни, г. г. народни представители, и азъ ви моля да възприемете компетенцията на мировия сѣдия да бѣде увеличена на 30.000 л., като въ пунктове 1 и 2 на чл. 14, който става чл. 13, цифрата 20.000 се увеличи на 30.000.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Вѣдчо Даскаловъ.

В. Даскаловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не съмъ съгласенъ съ това увеличаване компетентността на мировия сѣдия за разрешаване искове, както се иска отъ г. Пѣдарева — до 50.000 л., или както се иска отъ преждеговорившия — до 30.000 л., защото така разширената компетентностъ не отговаря на нашитъ условия. Да

покачати тази компетентност особено за паричните искове от 10.000 на 50.000 л., то значи да представим на мировия съдия компетентността да разглежда и разрешава лични искове от голяма сложност. Напредналият наш стопански живот, г. г. народни представители, е създава съвсем други юридически, правни условия, които могат да се имат пред вид само от един съдия, който има една по-дългогодишна практика. Съ това аз не искам да хвърля укор на мировия съдия, че той не е подготвен, но поради физическа невъзможност, поради това, че той е стоял много малко на съдийското място и че той преди всичко е въ едноличен състав и няма с кого да се посъветва при един по-сложен спор, повдигнат при един личен иск, който надминава неговата компетентност, от 10.000—20.000 л. и се качва на 50.000 л. и който ще работи въ една селска кръчма, за да реши едно дѣло от своя участък, ще срещне трудност при разрешаване на сложни искове.

Аз съмтамъ, г. г. народни представители, че ако увеличимъ компетентността на мировия съдия, ние, които желаемъ да доближимъ съда до народа, както се изказа г. Пядаревъ, въ същото време ще отдалечимъ много съда отъ правилното прилагане постановленията на закона и често пъти ще бъдемъ поставени предъ нѣкои куриозни решения, които, действително, ще могатъ да се поправятъ въ втората инстанция. Но нали при раздаването на правосъдието се предполага, че се създаватъ всички ония условия, които правятъ съда непогрѣшимъ, т. е., че на съда се създаватъ всички условия, за да може да даде максимумъ справедливостъ при разрешаването на известен споръ между две страни, които съ се явили предъ него?

Независимо отъ това, азъ съмтамъ, че днесъ мировиятъ съдия е претрупанъ съ много работа и едва сега е достигналъ оня голѣмъ батакъ; че съ чл. 26 отъ този законопроектъ, който ни е представенъ за гласуване на второ четене, като искаме да създадемъ по-голяма компетентностъ на мировия съдия да разрешава въ седмодневен срокъ спороветъ за насилствено нарушаване на владение или за възстановяване по административен редъ нарушеното владение на ози, на когото е завладѣнъ имотътъ, ние ще създадемъ много работа на мировия съдия. Ако превишимъ компетентността на мировия съдия, ако увеличимъ размѣра на подсъдните му искове на 50.000 л., действително ще забатачимъ извънредно много неговата работа.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Ето защо, въ заключение, азъ казвамъ, че чл. 14, който става чл. 13, трѣбва да си остане въ същата редакция, въ която е приетъ отъ комисията. Комисията е имала предъ видъ всички ония условия, при които работи у насъ мировиятъ съдия. Комисията е имала предъ видъ може би и това, че въ чужбина мировиятъ съдия разрешава и по-големи искове, но тамъ той не отива на съдийския столъ направо отъ студентската скамейка или отъ стажа, а преди това е билъ дълго време членъ на окръжния съдъ, и чакъ тогава му се дава една по-широка компетентностъ като едноличенъ съдъ.

Та при наличността на всичко това азъ мисля, че компетентността, която има мировиятъ съдия по личните искове до 20.000 л. — двойно по-голяма отъ тази, която имаше досега — е достагътна. А пъкъ вещните искове, които досега се разрешаваха отъ мировия съдия на много по-голяма сума, породиха една аномалия въ нашето правосъдие поради това, че при опредѣляне размѣра на иска се взема за основа данъчната оценка на имота. Тази аномалия, мировиятъ съдия да разрешава спорове фактически за стотици хиляди лева, съ сегашните постановления на закона ще се премахне, и ще се създаде онова, което мировиятъ съдия може да направи. Защото, г. г. народни представители, нека си признаемъ, че нашите млади юристи, които набързо минаха презъ Университета, по едни или други обстоятелства, както и онази група отъ съдии и адвокати, която мина презъ Университета следъ войната по единъ съкратенъ курсъ, при едно снизхождение, ще кажа, при полагане на изпитиетъ, при освобождаване отъ държавенъ изпитъ, далечъ не сѣ подготвени, както онѣзи наши юристи, които при нормално време свършваха курса на правните науки и добиха онѣзи права, които законътъ предвижда.

Ето защо азъ моля почитаемото народно представителство да гласува законопроекта така, както е приетъ отъ комисията.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Андреевъ.

Н. Андреевъ (р): Г. г. народни представители! Азъ съмтамъ; че съображенията, които се изтъкнаха за увеличаване подсъдността на мировия съдия, сѣ много по-силни, много по-основателни и много по-оправдани отъ нуждите на живота, отъ действителността и отъ условията на правосъдието, отъ стопанските и просвѣтни условия, ако мога така да кажа, отколкото онѣзи съображения, които се привелоха отъ колегитъ, току-що говорили противъ това увеличаване.

Г. г. народни представители! Да се конкретизирамъ съ нѣколко примѣра. Досега на мировия съдия бѣха подсъдни искове до 10.000 л. по емлячните оценки, съгласно алинея втора на чл. 209 отъ стария законъ за гражданското съдопроизводство. Значи, ако имаме споръ за нарушено владение на имотъ отъ 200 декара, той ще бѣде подсъденъ на мировия съдия. Защо? Защото имотътъ има емлячна оценка по 100 л. на декаръ. А рѣдко е имотъ, който има оценка 200—250 л. на декаръ. Още по-рѣдко сѣ имотитъ, оценени по 500 л. декара — това сѣ градини, лозя и пр.

Представете си новото положение, което се създава съ чл. 104 отъ гражданското съдопроизводство — че имота на иска ще се опредѣля не по емлячните оценки, а по пазарните цени. При това положение само 4—5 декара имотъ — имамъ предъ видъ нашата Ломска околия, нѣ същото е и за Видинска околия и за другите околии въ цѣлата страна — ниви, или 3 декара ливади, или $\frac{1}{2}$ декаръ гюлище или градини ще струватъ 20 хиляди лева, тъй като единъ декаръ струва сега 4—5 хиляди лева. Това е действителната пазарна цена на имотитъ днесъ.

С. Савовъ (д. ср): Декаръ градина!

Н. Андреевъ (р): Да. Нека се има предъ видъ, че единъ декаръ градина или единъ декаръ ливада струва отъ 6—8 хиляди лева. Лозята струватъ минимумъ 10 хиляди лева декарътъ, а единъ декаръ дворно мѣсто и въ най-малкото балканско село струва не по-малко отъ 5—6 хиляди лева. А ако въ него има една колиба или една малка постройка, полумасивна или масивна, мировиятъ съдия не ще бѣде компетентенъ да разгледа спора за единъ такъв имотъ.

Като вземаме оценката на имотитъ въз основа на пазарните цени, ние не само ще засѣкнемъ правосъдието, срещу което ние се опълчихме при първото четене на законопроекта, но ще ограничимъ правосъдието за народните маси, защото то няма да бѣде близко до тѣхъ, няма да бѣде достъпно за тѣхъ, защото ще трѣбва да се отива въ онѣзи градове, където има окръженъ съдъ. Ето защо, като изхождамъ отъ тия съображения и като признавамъ правотата на мисълта, че културното и морално ниво на мировия съдия се е издигнало по-високо отъ това, на което е билъ преди 20—30 години, ние трѣбва да приемемъ увеличение на компетентността му при тая цена на имотитъ, която съществува отъ редъ години у насъ.

Това на първо мѣсто.

На второ мѣсто, азъ считамъ, че наредъ съ увеличението на цифрата до 50 хиляди лева, за да не прекратимъ повече, за да не направимъ по-голямъ шагъ, за да не се препънемъ и изпаднамъ въ нѣкоя злополука при подобна бърза промѣна въ юриспруденцията, трѣбва да се постави една нова точка 4 къмъ чл. 13 на проекта. Въ тая смисълъ съмъ направилъ писмено предложение, а именно къмъ чл. 13 да се прибави, че исковетъ за опредѣляне на граници и поставяне на гранични знаци сѣ подсъдни на мировия съдия. Г. г. народни представители! Ималъ съмъ нѣколко случая да повдигамъ отводъ, по чл. 524 по старата нумерация, за подсъдностъ по тия искове, а именно, че тия искове сѣ подсъдни предъ окръжните съдилища по старите постановления на чл. 15 и чл. 149, защото сѣ нецененими. Вѣрно е, че Касационниятъ съдъ по този въпросъ няма една постоянна практика: счита се, че този искъ за опредѣляне на границигъ и за поставяне на гранични знаци може да бѣде и отъ компетентностъ на мировия съдия, и отъ компетентностъ на окръжния съдъ. Въ всѣки случай подобно противоречие въ практиката на Касационния съдъ е налице. Тогава, когато сме наклонни да увеличимъ подсъдността на мировия съдия до 50 хиляди лева; когато поставяме въ компетенцията на мировия съдия исковетъ за сервитути и други искове, защо да не поставимъ и иска за опредѣляне на граници и поставяне на гранични знаци като искъ, подлежащъ на компетенцията на мировия съдия тогава, когато по своята природа и по своя гражданско-правенъ характеръ тоя искъ не представлява нѣкоя голяма стойностъ и трудност? Единъ искъ за поставяне граници на единъ имотъ, чиято стойностъ надминава 20.000 л. или, да кажемъ, 50.000 л., може да бѣде подсъденъ на мировия съдия защото той не представлява отъ

себе си никаква сложност, защото той често е преплетен със искъ за възстановяване на нарушено владение или, по-право, той е единъ необходимъ елементъ, едно необходимо допълнение много пъти, ако не постоянно, на иска за възстановяване нарушено владение.

Ето защо азъ считамъ, че имаме всичкото основание и длъжностъ да увеличимъ подсъдността на мировия съдия, като въ нова точка 4 поставимъ исковетъ за определяне на граници и поставяне на гранични знаци като искове, подсъдни на мировия съдия.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Най-напредъ имамъ да обърна вниманието на г. министъра на правосъдието върху една грѣшка. Въ предпоследната алинея на чл. 14, който става чл. 13, е казано: „При определяне цената на иска важагъ правилата, установени въ чл. чл. 103 и 104 на тоя законъ“. Тукъ трѣбва да се чете вече не чл. чл. 103 и 104, а чл. чл. 102 и 103, защото въ тия членове се определя цената на иска.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Това е печатна погрѣшка.

В. Кознички (нац. л): Трѣбва да се поправи.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ще се поправи.

В. Кознички (нац. л): Колкото се отнася до съществото на работата, този въпросъ е много важенъ отъ принципиално гледище и заслужава особеното наше внимание.

Г. г. народни представители! Ние трѣбва да забравимъ да си служимъ съ изрази като тия: „сѣдилища по-близо до народа“. Сѣдилищата, които сѣ близко до народа, биха могли да бъдатъ и полезни, и вредни. Ако е въпросъ за сѣдилища по-близо до народа, то ние имаме селски общински сѣдилища, на които нека дадемъ известна компетенция, за да решаватъ частъ отъ тия спорове.

Р. Василевъ (д. ср): Тѣзи сѣдилища сѣ отмѣнени вече.

В. Кознички (нац. л): Ние не трѣбва така да гледаме на въпроса; не трѣбва да дѣлимъ българскитъ сѣдии на близки и далечни отъ народа. Нима само мировитъ сѣдии сѣ близки до народа? Не сѣ ли такива всички други останали сѣдии?

Н. Андреевъ (р): Не бива да сравнявате мировитъ сѣдии съ селскитъ сѣдии.

В. Кознички (нац. л): Не оскѣрбявате ли съ това нашитъ добри сѣдии въ колегиалнитъ сѣдилища — окръжни, апелативни и касационни?

Н. Пждаревъ (д. ср): Близки въ смисълъ на километри, а не духовно близки.

В. Кознички (нац. л): Защо така говоримъ? Мисля, че въ оградата на Народното събрание не бива да се говори, че мировитъ сѣдии сѣ по-близо, а другитъ по-далеч. И едниѣ, и другитъ сѣ близки до народа. И тия сѣдии, които живѣятъ въ околнитъ центрове, сѣ близко до народа, и тия, които живѣятъ въ окръжнитъ градове, сѣ близко до народа, и тия, които живѣятъ въ градоветъ, където има апелативни сѣдилища, сѣ близко до народа, даже и сѣдинитъ въ Касационния създъ, въ Столицата, сѣ близко до народа. Азъ не бихъ желалъ да насочваме сѣдинитъ едни срещу други и да даваме предимство на едни предъ други. И едниѣ и другитъ сѣ близко до народа; и едниѣ и другитъ сѣ полезни за нашето правосъдие. Обаче когато определяме тѣхната компетентностъ, трѣбва да гледаме да не изпаднаемъ въ грѣшка. Не отричамъ, че мировитъ сѣдии сѣ така добри, както всички други сѣдии. Не отричамъ, че въ мировитъ сѣдилища сѣ настанени добри сѣдии и за въ бъдеще ще продължава същото, но азъ изхождамъ отъ друго едно съображение при определяне компетентността. Друго е, когато ще се разрешава единъ споръ отъ единъ колегиаленъ създъ отъ трима добри и доблестни сѣдии, друго е, когато той ще се решава отъ единъ сѣдия. Азъ мисля, че има една голѣма и съществена разлика, когато дветъ страни ще пледиратъ предъ единъ сѣдия, и когато ще пледиратъ предъ трима сѣдии, които иматъ своитъ познания и разбирания, и които се допълнятъ едни други. Грѣшкитъ при колегиалнитъ сѣдилища сѣ по-малко, а това е, което трѣбва да ни интересува: решенията, които ще се издаватъ отъ сѣдинитъ, да бъдатъ законни, да бъдатъ

справедливи, да отговарятъ на правото, което трѣбва да бъде дадено, а не да стагагъ лесно грѣшки.

Г. г. народни представители! Въ 1922 г. компетенцията на мировия съдия се увеличила отъ 1.000 на 10.000 л. Това бѣше въ времето, когато управляваше Земледѣлскитъ съюзъ, и когато ценитъ на имотитъ бѣха извънредно голѣми, когато имаше много пари на пазара, и когато хората се надпреварваха да купуватъ имоти. Защо тогава господата отъ Земледѣлския съюзъ, които бѣха на властъ, не приеха 30.000 или 50.000 л., а заставаха на сумата 10.000 л.? Тогава министърътъ на правосъдието е ималъ своитъ съображения, свършено основателни, да не се прави голѣмъ скокъ. Вие сега искате да дадете на мировия съдия, на едноличния съдия право да разрешава лични искове за вземания-давания, гирѣвски съдѣлки до 50.000 л. Това е извънредно много. Тогава другитъ сѣдилища ще се изпразнятъ, окръжнитъ сѣдилища като първа инстанция нѣма да иматъ дѣла. Не плача за това, защото тамъ, където има окръжни сѣдилища, има и мирови, но думата ми е, че тѣзи искове отъ 20 до 50 хиляди лева сѣ много голѣми и не трѣбва да отиватъ въ мировото сѣдилище като първа инстанция, а трѣбва да си останатъ въ окръжното сѣдилище. Ето защо за увеличение компетенцията на мировия съдия, на едноличния създъ, до 50.000 л. и дума не трѣбва да става.

Остава другъ единъ въпросъ — за недвижимитъ имоти. Г. г. народни представители! Както казахъ по-рано, увеличението компетенцията на мировия съдия до 10.000 л. стана, когато на пазара имаше много пари, и когато цената на недвижимитъ имоти бѣше много висока. Обаче отъ редъ години насамъ цената на недвижимитъ имоти пада. Законътъ, който правимъ сега, не го правимъ днесъ-затнесъ, а го правимъ за утре, за други денъ, за по-далечни времена. Като имаме предъ видъ тенденцията на спадане цената на недвижимитъ имоти, ние не можемъ да се съгласимъ да приемемъ мировиятъ съдия да има компетенция за вещни искове отъ 20 до 50 хиляди лева, защото това е извънредно много. Тукъ ни се казва: фактически ние намаляваме компетентността на мировия съдия за недвижимитъ имоти. На пръвъ погледъ би се видѣло, че това е така, въ същностъ, обаче, то не е така, защото стойността на имотитъ, както ви казахъ, пада, и защото най-после тази компетентностъ зависи отъ странитъ. Ако едната и другата страна, които желаятъ сѣдината да бъде близо до тѣхъ, до народа, не повдигнатъ въпросъ за подсъдностъ, въ таквъ случай мировиятъ съдия ще може да разрешава и искове, цената на които надмитава 20.000 л. Но когато едната отъ странитъ счита, че за нея ще има по-правилно правосъдие, ако дѣлото отиде за разглеждане въ окръжния създъ, защо да прѣчимъ на това, когато разберемъ, че така би могло да се постигне по-сигурно, по-правилно и по-безпогрѣшно правосъдие?

Така би трѣбвало да се погледне на този въпросъ. И заради туй азъ смѣтамъ, че и отъ това гледище нѣма никаква опасностъ, защото щомъ странитъ сѣ господари на процеса, тѣ сами могатъ да не повдигатъ този споръ. Но единъ пътъ повдигнатъ, той не ще бъде разрешенъ, както е предвидено отъ комисията — споредъ емлячнитъ оценки — но ще бъде разрешенъ споредъ пазарнитъ цени на недвижимитъ имоти, като се има предъ видъ, че пазарнитъ и емлячнитъ цени не сѣ едно и също нѣщо. Общинскитъ управления ще издаватъ удостовѣрения за пазарната цена на имотитъ, а като имаме предъ видъ, че пазарната цена на имотитъ отъ година на година спада, нѣма да дойдемъ до оная опасностъ, която се изтъква, и нѣма да направимъ нищо погрѣшно.

Азъ особено се противя на предложението, което се прави отъ г. Андреева, и съ което иска да се даде на мировия съдия право — безразлично каква е цената на имота, тя може да е милиони лева — да определя граничитъ знаци на този имотъ. Това не трѣбва да става така, а трѣбва да става съ огледъ на стойността на имота. Споредъ мене, такова едно искане се явява свършено погрѣшно.

Ето защо, като посочихъ само на печатнитъ погрѣшки въ законопроекта, азъ смѣтамъ, че комисията добре и правилно е обсъдила този въпросъ, като се е съгласила съ г. министъра на правосъдието и е смѣтнала, че тази компетенция е достатъчна. Преминаваме вече отъ 10.000 на 20.000 л. Това е най-правилно, и азъ съмъ на мнение да се приеме членътъ така, както се докладва.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Павелъ Георгиевъ.

П. Георгиевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ въпроса за подсъдността на мировитъ сѣдии за

твърде сериозен въпрос, защото повечето от исковете сж до мировитъ сдилища. Въ чл. 14, който става чл. 13, комисията е приела, щото личнитъ и вещнитъ искове, под-сждни на мировитъ сдилища, да не надминаватъ цената 20.000 л. Азъ смѣтамъ, особено по отношение на вещнитъ искове, че тази цена е твърде ниска, защото, г. г. народни представители, като прегледате чл. 104 отъ законопроекта, въ който се урежда въпросътъ при споръ за цената на недвижния имотъ, ще видите, че тамъ комисията се е спрѣла върху пазарнитъ пени на имотитъ. По този начинъ мировитъ сдилища ще бждатъ почти изпраздени отъ вещни искове и едва ли ще имагъ да разглеждатъ такива искове, освенъ за имоти отъ 2 или 3 декара, като се има предъ видъ, че днесъ цената на недвижимитъ имоти е твърде голъма. Ето защо азъ смѣтамъ, че по отношение на вещнитъ искове компетентността на мировия сддия ще трѣбва да се увеличи на 50.000 л., още повече, г. г. народни представители, като имаме предъ видъ, че днесъ мировиятъ сддия — може да се каже и да се признае — е лице вече подготвено за мѣстото, което заема. Освенъ дето е юристъ, той е стажувалъ 4—5 години — преминалъ е може би единъ дълъгъ стажъ като сддия-изпълнител, като нотариусъ и т. н., преди да стане мирови сддия. При това положение, като се вземе предъ видъ, че правосъдието трѣбва да бжде достъпно и евтино за населението, а не отдалечено отъ него, каквото ще го направимъ, ако въз-приемемъ компетентностъ 20.000 л. за вещнитъ искове, азъ смѣтамъ, че компетентността 50.000 л. за вещнитъ искове въ мировитъ сдилища не е голъма. И въ това отношение азъ поддържамъ предложението на г. Пждарева, а именно компетентността на мировитъ сддии да бжде 50.000 л. за вещнитъ искове и 30.000 л. за личнитъ искове.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Нѣма записани други.

Има думата г. министрътъ на правосъдието.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че когато се разисква този въпросъ, не трѣбва да се изтъква на пръвъ планъ неподготвеността на мировия сддия да разгледа и реши едно дѣло. Защото щомъ сме го удостоили да бжде сддия, трѣбва да приемемъ, че той е способенъ да прилага правилно законитъ къмъ случантъ, които ще му се представятъ. Въпросътъ тукъ е да се създаде по-голѣма гаранция за правилното решаване на известни дѣла, въ които сж ангажирани по-голѣми интереси. А щомъ така се поставя въпросътъ, съображенията за по-голѣма близостъ или за по-голѣма отдалеченостъ на сдилищата сж мѣстожителството на странитъ не могатъ да бждатъ отъ принципиално, отъ съществено значение. Главното съображение, отъ което трѣбва да се изхожда въ случая, е да се създаде по-голѣма гаранция за това, щото дѣлата, които представляватъ по-голѣми интереси за странитъ, да се решаватъ по-правилно, щото интереситъ на странитъ да бждатъ защитени по-правилно. Съ огледъ на това съображение, ще се съгласите, че колегиалниятъ сдждъ — това е общоизвестна истина — представя по-голѣма гаранция за правилното решаване на правнитъ въпроси, отколкото едноличниятъ сдждъ. Поради това ние избѣгваме едноличния сдждъ, даже когато той се състои отъ единъ членъ на окръжния сдждъ, въ случая, когато има да се решаватъ спорове отъ същественъ имущественъ интересъ за странитъ.

Така поставенъ въпросътъ, азъ смѣтамъ, че ние бихме могли най-сетне да увеличимъ още малко компетентността на мировия сддия, като я доближимъ къмъ онази, която съществуваше преди войнитъ, когато мировитъ сдилища разрешаваха искове до 1.000 л. златни. Когато се вземе предъ видъ днешната стойностъ на нашия левъ, споредъ която, крѣгло взето, 27 книжни лева сж равни на единъ златенъ левъ — компетентността на мировия сддия може да отиде до 30.000 л. По този начинъ ние бихме се приближили къмъ компетентността, която мировитъ сдилища имаха преди войнитъ въ продължение на десетки години, компетентностъ, противъ която никой тогава не възразяваше.

Тѣй че ако народното представителство намира за възможно, бихъ препорѣчалъ да се приеме предложението на г. Минова: компетентността на мировитъ сдилища за вещнитъ и личнитъ искове да се увеличи на 30.000 л.

Н. Андреевъ (р): А исковетъ за опредѣляне на граници?

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: И съ тѣзи искове ще бжде същото, както съ исковетъ за владение. Когато азъ искамъ да се опредѣлятъ границитъ на моето владение, това не е искъ за собственостъ, а искъ за владение.

Н. Андреевъ (р): Има касационна практика.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Не можемъ сега заради касационната практика да правимъ измѣнения. Ако ли пъкъ искътъ за опредѣляне на граници съдържа въ себе си и искъ за собственостъ, каквито случаи сж възможни, тогава цената на иска ще се опредѣля на общо основание. И ако стойността на спорната частъ отъ имота е до 30.000 л., искътъ ще бжде подсжденъ на мировитъ сдилища, а когато е надъ 30.000 л., ще е подсжденъ на окръжнитъ сдилища.

Н. Андреевъ (р): Този искъ по своята правна природа е отдѣлно нѣщо, той се счита като неоченяемъ искъ. Той се поставя досега въ компетентността на общитъ сдилища. Моето мнение е да се постави изрично въ компетентността на мировия сдждъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

По чл. 13 сж направени следнитъ предложения, които ще гласувамъ по реда на постѣпването имъ.

Най-напредъ има направено предложение отъ народния представителъ г. Никола Пждаревъ въ смисълъ, въ п. п. 1 и 2, вмѣсто „20.000 л.“ да се постави „50.000 л.“ Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Петъръ Миновъ въ смисълъ, въ п. п. 1 и 2 на чл. 13 цифрата 20.000 да се измѣни на 30.000.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Съгласенъ ли е г. министрътъ съ това предложение?

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ казахъ, че го приемамъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има предложение отъ народния представителъ г. Никола Пждаревъ въ смисълъ, въ чл. 13 да се постави новъ пунктъ 4: „Исковетъ за дѣла“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Има предложение отъ народния представителъ г. Никола Андреевъ въ смисълъ, чл. 13 да се допълни съ нова точка 4: „Исковетъ за опредѣляне на граници и за поставяне на гранични знаци“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, събранието приема.

Които приематъ чл. 13, заедно съ приетата прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 14 Подсждността на отдѣлнитъ мирови сдилища се опредѣля споредъ правилата, предвидени за подсждността на отдѣлнитъ окръжни сдилища“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете) „Чл. 16 става чл. 15. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 15 (21, 22). Препирнитъ за подсждностъ между мирови сддии се решаватъ, по частна жалба на заинтересованата страна, отъ окръжния сдждъ, въ района на който се намира мировиятъ сддия, който по-после е приелъ или отказалъ да разгледа дѣлото.

Частната жалба се подава противъ опредѣлението на посочения въ ал. 1 мирови сддия чрезъ този последния. Къмъ жалбата се прилага: 1) преписъ отъ нея, който се връчва на противната страна, и 2) преписъ отъ обжалваното опредѣление. Докато се разреши повдигнатата препирня, производството по дѣлото се спира.

Окрѣжниятъ сдждъ разглежда жалбата въ разпоредително заседание. Опредѣлението на сджда не подлежи на обжалване.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 15, който става чл. 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„ГЛАВА II.

Предявяване на искъ и призоваване на сдждъ.

Чл. 17 става чл. 16. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 16 (23) Искътъ се предявява чрезъ подаване до мировия сддия писмена искова молба.“

Председателстващ В. Димчев: Които приемат чл. 17, който става чл. 16, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Бъров (д. сг): (Чете)

Чл. 17. Ищецът, който основава своя искъ върху писмени доказателства, е длъжен да ги представи най-късно в първото по дѣлото заседание, иначе на дѣлото се дава ходъ безъ тѣзи доказателства.

Ако ищецът не е могъл да представи писменитъ си доказателства по извинителни причини, съдътъ му определя срокъ за тѣхното представяне.

Председателстващ В. Димчев: Които приемат чл. 17, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Бъров (д. сг): (Чете)

Чл. 18. Подсѣдникът на мировия съдия насрещенъ искъ се предявява писмено най-късно следъ даване ходъ на дѣлото в първото по него заседание.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Миновъ.

П. Миновъ (з. в): Г. г. народни представители! Въ чл. 18 се говори до кой моментъ може да бѣде предявенъ насрещенъ искъ. Мене ми се струва, че тукъ има една несъобразностъ, която би трѣбвало да бѣде изправена, а именно: моментътъ, който се избира за предявяване насрещенъ искъ, не е правилно определенъ. Трѣбва да има хармония, трѣбва да има еднаквостъ въ закона. Малко по-горе, въ чл. 13, алинея in fine, се казва така: „Препирня за цената на иска може да се повдига най-късно в първото по дѣлото заседание, и то преди разискването по доказателствата и по сжществото на дѣлото“. Този текстъ на чл. 13, алинея последна, трѣбва да се възприеме и за чл. 18, за да има еднаквостъ въ закона и да се знае до кой моментъ странитъ могат да повдигатъ въобщо преюдициални въпроси и въ кой моментъ се минава къмъ разглеждане на доказателствата и сжществото на процеса.

Прочее, азъ моля чл. 18 да се измѣни и да стане тъй, както е казано въ последната алинея на чл. 13.

Още едно съображение, г. г. народни представители! Така, както е казано тукъ, въ члена, че насрещенъ искъ се предявява най-късно следъ даване ходъ на дѣлото в първото по него заседание, това значи, че и тогава, когато мировиятъ съдия е изслушалъ доказателствата по дѣлото, когато е допусналъ плеодарии по сжществото му, когато вече се го разрешава, когато го е взелъ въ ржка, за да го хвърли на страна, и въ този моментъ може да се предяви единъ насрещенъ искъ, и ще почнатъ отново плеодарии, отново разисквания доказателствата по сжществото на насрещния искъ. Тая несъобразителностъ на комисията моля да се изправи, като въ чл. 18 се възприеме буквально сжщиятъ текстъ, който е възприетъ въ последната алинея на чл. 13, за да се знае фазисътъ, до който могат да се повдигатъ предварителни въпроси по процеса.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): Азъ моля г. министра да се съгласи, щото насрещенъ искъ да може да бѣде предявяванъ, вмѣсто „най-късно следъ даване ходъ на дѣлото в първото по него заседание“ — „най-късно до даване ходъ на дѣлото“ или по-добре, „най-късно до почване разглеждането на дѣлото“. Сигурно има печатна погрѣшка. Вмѣсто думата „следъ“, трѣбва да се постави „до“.

Р. Василевъ (д. сг): Сигурно има грѣшка, защото мисълта е неясна.

Председателстващ В. Димчев: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Бъров (д. сг): Когато се разглеждаше отъ комисията чл. 18, искахме да прецизираме момента, докога въ първото по дѣлото заседание може да се предявява насрещенъ искъ. Така, както сме постановили въ последната алинея на чл. 13 — че препирня за цената на иска може да се повдига най-късно в първото по дѣлото заседание, и то преди разискването по доказателствата — определително сме единъ моментъ. Ако бѣхме оставили първоначалния текстъ на чл. 19, който става чл. 18, много неясно щѣше да бѣде положението, въ кой моментъ на първото по дѣлото заседание може да се предяви насрещенъ искъ.

Р. Василевъ (д. сг): Трѣбва да се каже „до момента на даване ходъ на дѣлото“.

Докладчикъ Д. Бъров (д. сг): Следователно, целта и желанието на комисията е било да се опредѣли единъ моментъ, до който може да се предяви насрещенъ искъ. Обаче върно е, че има едно малко опущение. Правилно би било да се тури „до даване ходъ на дѣлото“.

Р. Василевъ (д. сг): Да!

Докладчикъ Д. Бъров (д. сг): . . . или „до разглеждане на дѣлото по сжщество“. Така че азъ сѣтамъ, какво редакцията „до даване ходъ на дѣлото“ е възприемлива.

Председателстващ В. Димчев: Значи, съгласни сте думата „следъ“ да се замѣни съ „до“.

Докладчикъ Д. Бъров (д. сг): Да.

Р. Василевъ (д. сг): Може да се каже „до момента на даване ходъ на дѣлото“.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стояничевъ.

Ц. Стояничевъ (з. в): Азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г. Петъръ Миновъ, но ще направя една бележка само. Той предлага насрещенъ искъ да може да бѣде предявенъ и следъ даване ходъ на дѣлото в първото по дѣлото заседание, но до разискването по доказателствата и по сжщество на дѣлото, както е редактирана последната алинея на чл. 13. Това има голѣмъ резонъ. Защото може да бѣде предявенъ искъ, който веднага да се прекрати, безъ да му се даде ходъ, и ответникътъ да не предяви насрещенъ искъ, понеже е удовлетворенъ съ това, че първоначалниятъ искъ е прекратенъ, не му е даденъ ходъ. Ако вие го накарате да предяви своя насрещенъ искъ по първото по дѣлото заседание, съ това ще го накарате да направи излишни разходи, защото нѣма да има висещъ процесъ. Ето защо предложението на г. Петъръ Миновъ е твърде умѣстно.

Председателстващ В. Димчев: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Пунешковъ.

Ц. Пунешковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тукъ се забравя, каква е сжщията на насрещния искъ — че той има всичкитъ качества и тежести кѣто обикновения искъ. Въпросътъ е само да се улесни правосъдието, като едновременно се разглежда по едно и сжщо дѣло и препирнята, която е възбудена въ свързка съ заведената препирня. Въ такъвъ случай, за да се даде гаранция, че този насрещенъ искъ, който се завежда по поводъ сжщия процесъ, ще бѣде разглежданъ съ сжщата пълнота, както другия искъ, тъй ще трѣбва да бѣде предявенъ въ единъ предшестващъ моментъ. Иначе лицето съ сжщитъ тия тежести за запазване на своитъ интереси ще заведе самостоятелно дѣло. Заради това трѣбва непременно въ единъ по-предшестващъ моментъ да бждатъ повдигнати всички въпроси еднакво за главния искъ и за насрещния искъ. Недейте сѣмъ, че насрещниятъ искъ има нѣкакви други облекчения, освенъ облекчението да не се водятъ две дѣла, които сж свързани помежду си.

При това ползувамъ се отъ случая да направя една бележка. Би трѣбвало, г. г. народни представители, да държите сѣтка за цялостта и системата на законопроекта. Въздържайте се, доколкото е възможно, да искате такива инцидентно навѣяни мисли да ги обличате въ формата на предложения, защото можемъ да осакатимъ една работа, която съ доста голѣми грижи и съ огледъ интереситъ на правосъдието ви е представила комисията, следъ като е взела предъ видъ всички предупреждения, направени отъ нечленове на комисията, компетентни лица, а сжщо и това, което се писа въ пресата, съ желание да се подобри правосъдието, да му се даде една техника, едно оржие чрезъ процедурата, която да даде едно добро и близко правосъдие, задоволяващо нуждитъ на сегашния моментъ. Правете сѣмка, че съ такива инцидентни предложения, които иматъ локално значение, които се правятъ съ желание да се харесатъ тукъ-таме, може да осакатите цялостта, единството, системата на законопроекта, който не се прави за една-две години и съ който мислимъ, че се внасятъ известни поправки на несполучливи бъркания на процедурата въ миналото.

До голѣма степенъ ние сме се придържали къмъ традицията, къмъ старото, къмъ онова, което е изпитано. Въ това отношение азъ сѣтамъ, че прави честь на г. министра на правосъдието, дето се съгласи съ предупрежденията, които

му се направиха въ комисията отъ опитни хора, въ много отношения се откажа отъ прекаленитѣ нови работи въ законопроекта, които всѣкому могатъ да дойдатъ на умъ, и се върна къмъ старото, къмъ изпитаното. Преди да приемемъ новото въ комисията, кие винаги се връщаме къмъ старото, за да видимъ най-напредъ, доколко то е остарѣло и негодно, за да го замѣнимъ съ новото. Недейте забравя, че хората сѣ навикнали съ старото, че това, което имаме въ практиката, е наложено отъ живота, животътъ го е оправдалъ, и затова, когато дойдемъ да правимъ реформи, да внасяме нови работи, азъ смѣтамъ, че повече рискуваме да направимъ крива стѣпка, отколкото ако държимъ на традицията на това, което е изпитано.

Казвамъ това като предупреждение къмъ тия, които иматъ нашитѣ разбирания, за да държатъ смѣтка, че ние сме имали предъ видъ при изработването на този законопроектъ въ окончателната му форма мненията на компетентнитѣ лица, изказани въ печата, и главно, че сме държали на традицията, на практиката въ сѣдилищата, на това, което е вече единъ навикъ, една привычка въ сѣдилищата и за странитѣ, и за другитѣ сподвижници на правосъдието.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министрътъ на правосъдието.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Вѣрно е, че моментътъ, въ който трѣбва да се представи насрещниятъ искъ, не е точно опредѣленъ въ чл. 18. Думата „следъ“, както много намѣсто се забеляза, не опредѣля точно границата. Следователно, трѣбва да се направи една поправка. Това може да стане само съ замѣняване на думата „следъ“ съ думата „до“, като се каже: „до даване ходъ на дѣлото“. Като се направи тази поправка, тогава нѣма разлика между това, което иска г. Миновъ, и това, което се предлага отъ комисията. Защото какво значи даване ходъ на дѣлото? То значи пристѣпване къмъ допусане, събиране и разискване на доказателствата.

Страната, която ще предявява насрещенъ искъ, трѣбва да бѣде готова да представи иска си до даване ходъ на дѣлото.

Ц. Стоянчевъ (з. в.): Страната, която има да взема, може да се смѣта за наплатена, и съ това, което предлага г. Миновъ, ще се избѣгне предявяването на насрещенъ искъ.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Не можемъ да отидемъ подалече, защото ще се създадатъ поводи за шикани.

Председателстващъ В. Димчевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване

Има предложение отъ г. Кознички, съ което е съгласенъ и г. министрътъ на правосъдието, думата „следъ“ да се замѣни съ думата „до“, значи, текстътъ да стане така: „Подсѣдниятъ на мировия сѣдия насрещенъ искъ се предявява писмено най-късно до даване ходъ на дѣлото въ първото по него заседание“.

Прави се предложение отъ г. Миновъ, този членъ да добие следната редакция: (Чете) „Подсѣдниятъ на мировия сѣдия насрещенъ искъ се предявява писмено най-късно въ първото по дѣлото заседание, и то преди разискванията по доказателствата и по съществува на дѣлото“.

П. Миновъ (з. в.): Г. председателю! Едно обяснение.

К. Кънчевъ (д. сг.): Г. Миновъ! Откажете се отъ Вѣстето предложение, защото не е сполучливо.

П. Миновъ (з. в.): Има една разлика между онова, което предлага г. докладчикътъ, и онова, което предлагамъ азъ. Като се каже „до даване ходъ на дѣлото“, както обикновено се практикува отъ нашитѣ сѣдилища, то се разбира, че насрещниятъ искъ трѣбва да бѣде предявенъ преди сѣдътъ да е открилъ заседанието си.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Казано е въ чл. 18 „до даване ходъ на дѣлото въ първото по него заседание“. Отъ думитѣ „по него“ ясно се разбира, че насрещниятъ искъ трѣбва да се представи писмено най-късно до даване ходъ на дѣлото въ първото съдебно заседание по това дѣло.

П. Миновъ (з. в.): Следъ обясненията, които дава г. министрътъ, съгласенъ съмъ да се приеме чл. 18 така, но пакъ казвамъ, че се страхувамъ да не би сѣдилищата да искатъ предявяването на насрещния искъ да стане преди откриването на заседанието.

Министръ д-ръ Т. Кулевъ: Откриването на заседанието по едно дѣло и даването ходъ на едно дѣло сѣ два различни момента, и сѣдътъ не може да ги смѣсва.

К. Кънчевъ (д. сг.): Оттегли предложението си!

П. Миновъ (з. в.): Следъ обясненията на г. министра оттеглямъ предложението си.

Председателстващъ В. Димчевъ: Г. Миновъ оттегли предложението си.

Който приематъ чл. 18, като думата „следъ“ се замѣни съ думата „до“, както предложи г. Кознички, съ която поправка сѣ съгласни г. министрътъ и г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг.): (Чете)

Чл. 19. Странигъ, свидетелитѣ и другитѣ лица се призоваватъ да се явятъ въ сѣда въ назначенія за гледане на дѣлото день чрезъ призовки отъ тѣхното мѣстожителство. Въ бързи случаи сѣдътъ може да приложи наредбата на чл. 119, ал. 2.

Страни, които живѣятъ въ далечни околии, както и страни, които се състоятъ отъ повече лица, могатъ да бѣдатъ задължени отъ мировия сѣдия да посочатъ лице, живѣещо въ сѣдалището на сѣда, на което да се връчатъ призовкитѣ за тѣхъ.

Призовкитѣ се подписватъ отъ секретаря аз мировия сѣдия.

Председателстващъ В. Димчевъ: Който приематъ чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг.): (Чете)

Чл. 21 става чл. 20. (Принетъ безъ измѣнение)

Чл. 20 (31). Като и дветѣ страни лично се явяватъ при мировия сѣдия, той може, по тѣхно желание, незабавно да имъ разгледа дѣлото, обаче безъ да отлага назначенитѣ за разглеждане въ сѣщия день други дѣла.

Председателстващъ В. Димчевъ: Който приематъ чл. 21, който става чл. 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг.): (Чете)

„Глава III.

Особени правила относно исковетѣ за владение.

Чл. 22 става чл. 21. (Принетъ безъ измѣнение)

Чл. 21 (48). Владѣческитѣ искове трѣбва да отговарятъ на условията за предявяването имъ, предвидени въ отдѣлъ IV на закона за имуществата, собствеността и сѣвитутитѣ.

Въ тази глава се приеха нѣкои измѣнения, а така също се промѣни нумерацията на членоветѣ, за да се съгласува материята, която урежда владѣческитѣ искове, съ материалния законъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Който приематъ чл. 22, който става чл. 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг.): (Чете)

Чл. 22. По дѣла за владение мировиятъ сѣдия взема предъ видъ документитѣ, които потвърбаватъ правото на собственостъ върху недвижимия имотъ, само доколкото тѣ установяватъ факта на владението.

Разпитътъ на свидетелитѣ, допустити за установяване на владението или на неговото нарушение, не може да се отнася до самото право на собственостъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Който приематъ чл. 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг.): (Чете)

Чл. 23. Искъ за владение не може да бѣде съединенъ съ искъ за право на собственостъ.

По силата на този текстъ, може да се заведе владѣческы искъ по материално-правнитѣ закони и върху движими вещи.

Председателстващъ В. Димчевъ: Който приематъ чл. 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчик Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 26 става чл. 24. (Приетъ безъ измѣнение)

„Чл. 24 (52). Лицето, което е предявило искъ за право на собственост върху недвижим имотъ, не може да предяви искъ за владение на същия имотъ, освенъ въ случая, когато това последното е нарушено насилствено или по скритъ начинъ следъ предявяването на иска за право на собственост.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 26, който става чл. 24, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 25. Странитѣ по искъ за владение не могатъ да предявятъ искъ за право на собственост, преди да се свърши дѣлото за владението. Ако искътъ за владението е решенъ противъ ответника, тожъ последниятъ, може да предяви искъ за право на собственост, само следъ като се изпълни въ цѣлостъ постановеното противъ него решение.“

Но, ако ищецътъ по това решение забави изпълнението му, съдътъ, на който е подложено дѣлото за право на собственост, може да определи за изпълнението на казаното решение срокъ, следъ изтичането на който, ако то не бѣде приведено въ изпълнение, искътъ за правото на собственост може да бѣде предявенъ.“

Поправки, които ставатъ въ този членъ, сж редакционни, особено въ началото, като се допусне това право да бѣде общо за двѣтъ страни, а не да се изброява, както понапредъ, първо първото на ищеца и после правото на ответника. Това е свързано съ материалното право.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 25, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 26. Когато едно лице е лишено по насилственъ или скритъ начинъ отъ владението, каквото и да било то, на недвижим имотъ, то може, вмѣсто да предяви искъ по чл. 311 отъ закона за имуществата, собствеността и сервитутитѣ, да подаде молба до мировия съдия за възстановяване на владението по административенъ редъ. Молбата трѣбва да бѣде подадена най-късно единъ месецъ следъ извършване на нарушението, иначе тя се оставя безъ разглеждане.“

Мировиятъ съдия най-късно въ седмодневенъ срокъ отъ получаване на молбата провѣрява изложенитѣ въ нея обстоятелства, по какъвто начинъ намѣри за добре, и, като се увѣри въ истиността имъ, издава заповѣдъ за възстановяване на владението, която незабавно се привежда въ изпълнение чрезъ административнитѣ власти.

Съ същата заповѣдъ мировиятъ съдия може да наложи на нарушителя глоба отъ 500 до 2.500 л.

Заповѣдъ за възстановяване на владение, съгласно този членъ, може да се издаде, и когато нарушителътъ е неизвестенъ.

Опредѣлението, съ което молбата за възстановяване на владението се уважава или не се уважава, не подлежи на обжалване.

Съдебнитѣ мита по производствата, за които е речъ въ този членъ, не се плащатъ при подаване на молбата, а се опредѣлятъ въ размѣръ отъ 50 до 10.000 л., ако провѣрката е била извършена, и се възлагатъ върху страната, противъ която е издадено опредѣлението.“

Дълга да направя следнитѣ пояснения, като докладчикъ.

Този членъ е нововъведение въ гражданското сѣдопроизводство. Той се отнася до протекцията на владението, каквото и да било то. По общо правило, протектира се само законното влѣдѣние. Разбира се, като изключение случаитѣ, предвидѣни въ чл. 311 отъ закона за собствеността, имуществата и сервитутитѣ, пакъ подлежатъ на защита. А въ този членъ се протектира владението, каквото и да би било, даже и онуй владение, което не съдържа въ себе си изискуемитѣ отъ закона белези, за да бѣде то законно.

К. Къичевъ (д. сг): Детенцията.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Да, простото задържане. Протекцията на това владение добива мѣсто въ чл. 26, само ако владението е отнето по скритъ или насилственъ начинъ. Всѣко друго отнемане на владението не може да намѣри правъ за протекция по този текстъ на закона.

И протекцията на това право по този членъ става отъ мировия съдия по административенъ редъ. Административ-

ниятъ редъ се пояснява въ следующата алинея отъ този членъ на закона, т. е. мировиятъ съдия, безъ да призовава странитѣ, по заявление само на потърпевшата страна, процедира самъ по начинъ, какъвто намѣри за добре, за да установи дали владението, протекцията за което се иска, е било отнето по насилственъ или скритъ начинъ. Срѣдствата, които мировиятъ съдия ще употреби, за да се добере до тая истина, сж различни; тѣ не могатъ да бѣдатъ изброени въ закона. Той може да прави дознание, може да прави анкети и пр. — въобще служи си съ всички възможни срѣдства. Трѣбва да се разбере, че този насилственъ и скритъ начинъ на отнемане на владение е единъ видъ нарушение, престѣпление, и затова мировиятъ съдия, ако се добере до данни и установи, че е станало насилствено или скрито отнемане на владението, той може да наложи дори и наказание — предвижда се глоба отъ 500 до 2.000 л. Не е важно, дали деецътъ е откритъ или не е откритъ. Владението може да бѣде отнето, безъ да се знае кой е деецътъ, и въ такъвъ случай мировиятъ съдия пакъ може да процедира, за да установи, че владението на тѣжителя е отнето по единъ насилственъ или скритъ начинъ.

Мита и берии нѣма да се събиратъ по тия производства, защото производството въ истинския смисълъ на думата тукъ нѣма. Мировиятъ съдия процедира административно. Възприе се да се опредѣли единъ минимумъ и единъ максимумъ на една такса, която се взема за услугата, която правосъдието върши при този случай. Решенията на мировия съдия въ този случай ще се изпълняватъ отъ административнитѣ, а не отъ съдебно-испълнителнитѣ власти.

Изобщо, г. г. народни представители, касае се до така наречената акция, която е осветена въ чуждитѣ законодателства, особено въ французкото, подъ названието „la réintégration“ т. е., да се възстанови онова владение, което по единъ насилственъ или скритъ начинъ е похитено или, както, ако можемъ да се изразимъ, макаръ и неправилно, когато имаме случай на кражба на недвижимая вещь. Тая мисль, това рѣководно начало легна въ нововъведението въ нашето гражданско сѣдопроизводство, което се прави съ чл. 26 отъ проекта на комисията.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): Г. г. народни представители! Това нововъведение е полезно, но то може да бѣде и вредително по начина на извършването му, защото, както се чу отъ думитѣ на г. докладчика, странитѣ нѣма да се уведомяватъ. Мировиятъ съдия, безъ да пита коя да е отъ тѣхъ, особено заинтересованата страна, срещу която е насоченъ този искъ за владение, ще издава заповѣдъ. Това не трѣбва да се допуска. Мировиятъ съдия ще трѣбва да уведоми страната, срещу която се действува, за да може тя да се яви и защити. Иначе какво ще бѣде това правосъдие? Азъ виждамъ, че това е много опасно, и ще се дойде до много голѣми грѣшки. Защото въ такъвъ случай мировиятъ съдия ще се намира предъ доказателствата, които ще му дава само едната страна — страната, която се оплаква, а другата страна не се пита. Срещу нея само ще се издаде решение, което не се обжалва. Това е погрѣшка, то не трѣбва да се допуска. Азъ моля, уважаемиятъ г. министъръ на правосъдието, както и г. докладчикътъ, да се спратъ по-сериозно върху този въпросъ и го обсъдятъ, за да се избѣгне тази опасностъ. Нека се уведомява и другата страна, за да се явява и защитава. Азъ не споря върху това, каква редакция ще се даде на текста, но недейте оставя това положение сега, што на всѣка една страна, претендираща, че скритомъ или тайномъ ѝ е отнето владението, скритомъ и тайномъ да ѝ се дава правосъдие. Недейте прави това! Правосъдието се раздава публично; то не трѣбва да се раздава скрито, тайно. Не може да се остави съдията подъ влиянието само на едната страна, безъ да се чуе другата страна.

Х. Статевъ (нац. л): Трѣбва да се избѣгнатъ изненадитѣ.

В. Кознички (нац. л): Да, за да се избѣгнатъ изненадитѣ, за да се избѣгнатъ погрѣшкитѣ, трѣбва да се уведомява и другата страна.

И азъ не мога да разбера едно — и г. докладчикътъ не ни даде достатѣчни основания, за да ни убеди — защо е необходимо да се раздава такава тайно правосъдие, такава скрито правосъдие? Какъвъ смисълъ има това?

Ц. Стоянчевъ (з. в): Скрито владение, скрито правосъдие.

В. Кознички (нац. л): Да, скрито владение, скрито правосъдие!

Ц. Пупешковъ (д. сг): Скрито нарушение, скрито правосъдие!

В. Кознички (нац. л): Скрито нарушение, скрито правосъдие, но това е смъшна работа.

Азъ моля г. докладчика и г. министра на правосъдието да помислят върху туй и да бждат така добри да се съгласят, че е въ интересъ на обществения редъ, въ началото на алинея втора на чл. 26 да се поставят думитъ „Мировиятъ съдия най-късно въ седмодневенъ срокъ отъ получаване на молбата уведомява странитъ или поканва странитъ да се явятъ при него, провѣрва изложенитъ въ молбата обстоятелства“ — и т. н., както е казано въ алинея втора.

Щомъ като мировиятъ съдия ще изважда едната страна отъ владение, оная, за която се казва, че насилствено се е вмъкнала тамъ, нека тя знае това, за да може да се защити. Азъ мисля, че нѣма да имате нищо прѣтивъ това.

Докладчикъ Д. Бѣровъ (д. сг): Искътъ се завежда на общо основание, но се разглежда по административенъ редъ. Искътъ ще се завежда по чл. 311 отъ закона за имуществата, собствеността и сервитутитъ, но ще се разглежда не по общитъ правила, а бързо, по единъ административенъ редъ.

В. Кознички (нац. л): Моля Ви се! Вие изваждате противната страна отъ владение.

К. Къичевъ (д. сг): Койго е влѣзълъ скрито въ владение, трѣбва да се извади веднага отъ това владение.

В. Кознички (нац. л): Но трѣбва да се установи именно туй, че е влѣзълъ скрито въ владение.

К. Къичевъ (д. сг): Нѣкой може нощемъ да изоре една нива, да влѣзе въ нѣкоя къща и да изпиди човѣка отъ тамъ — ние не можемъ да го оставимъ така.

В. Кознички (нац. л): Това е много опасно. Вие ще видите какви лоши послѣствия ще даде това. Заинтересованиятъ ще каже: „Че какъ скрито съмъ влѣзълъ въ владение?“ Какъ ще се потвърдятъ набързо думитъ на заинтересования? Ще го извадите отъ владение, но веднага ще се заведе дѣло. Не правеге туй! Дайте възможностъ и на другата страна, макаръ и за нѣколко часа, да се яви предъ мировия съдия и да се защитава. Нека другата страна, която ще се извади утре отъ владение, бжде уведомена, та да може да се защити предъ мировия съдия, за да не ставатъ грѣшки.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цѣлганъ Стоянчевъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Г-да! Нововъведението въ чл. 26 ми се струва, че е твърде полезно. Азъ не мога да сподѣля опасенията на г. Кознички, защото смѣтамъ, че е въ психиката на мировия съдия, когато разглежда тия въпроси за възстановяване владенията, за да се произнесе правилно, дали е заграбенъ насила или по скритъ начинъ единъ имотъ, да разпита и то най-напредъ прогивната страна. Това произтича отъ самото естество на работата и може да не се казва тукъ.

В. Кознички (нац. л): Нека се пише тогава въ закона.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Но азъ се страхувамъ отъ изпълнението на заповѣдитъ, които издава мировиятъ съдия, защото тия заповѣди ще се прилагатъ отъ административнитъ власти. Безспорно е, че чрезъ административнитъ власти може да се действува най-бързо. Но имайки предъ видъ ролята на административнитъ власти и често пѣти тѣхното партизанство, при израза „незабавно се привежда въ изпълнение дадена заповѣдъ“, може да се достигне до единъ грамаденъ срокъ.

И заради това мене ми се струва, че народното представителство, за да отстрани тая опасностъ, трѣбва да сложи единъ срокъ. Нека той бжде седмиченъ или тридневенъ, но въ никой случай да не се оставя думата „незабавно“, защото знаемъ, че понекога може да се стигне до едногодишенъ срокъ.

Азъ мисля, че не бива да се противопоставяте на моето предложение, въ края на втората алинея на чл. 26 вмѣсто

думата „незабавно“ да се поставятъ думитъ „седемдневенъ срокъ“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г-да! Азъ мисля, че текстътъ на този членъ не бива да се поправи твърде много, защото той отговаря действително на една нужда, която е предвидена въ материалния законъ за имуществата, собствеността и сервитутитъ. Но това, което е предвидено въ алинея втора на чл. 26 — при една углавна акция да не се изслушва обвиняемиятъ, да не се изслушватъ обясненията на другата страна — то е една работа, която въ никое законодателство нѣма да я срещнете.

В. Кознички (нац. л): Старото руско правосъдие.

Р. Василевъ (д. сг): Да не се изслуша човѣкътъ, на когото се налага 2500 л. глоба и му се взема имота, това е твърде много.

И азъ бихъ предложилъ, за да се съгласува идеята на комисията съ изискванията на закона за имуществата, собствеността и сервитутитъ и да не става осъждането безъ обяснение на страната, да се каже въ текста на втората алинея: „Мировиятъ съдия най-късно следъ 7-дневенъ срокъ отъ получаване на молбата, следъ като изслуша обяснението на страната, провѣрва“.

В. Кознички (нац. л): И представенитъ отъ нея доказателства.

Р. Василевъ (д. сг): Като си даде обяснението, страната ще представи и доказателствата. Да се прибави непременно: „Следъ изслушване обясненията на страната“, защото ако осъдимъ нѣкого углавно да плати 2500 л. глоба, безъ да чуемъ последната му дума, това ще бжде твърде много.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цѣлганъ Пупешковъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Г-г. народни представители! Това нововъведение предизвиква известенъ интересъ, защото тукъ даваме една прѣка защита на собствеността, която досега се търсѣше или чрезъ Обществената безопасностъ, или чрезъ прокурора, кждето хората отиваха да разрешаватъ по неправиленъ начинъ, по административенъ редъ, граждански спорове. Сега работата се повѣрва на единъ съдия, и тамъ е гаранцията. Прилага се принципътъ на правото: това, което е неправомѣрно, което е създадено по единъ почти престъпенъ, скритъ, насилственъ начинъ, което е нарушение на реда въ частнитъ и общитъ правоотношения, веднага да бжде възстановено. Този принципъ, на първо мѣсто, трѣбва да бжде осветенъ и защитенъ ефикасно. Това не е само у насъ, това хората смъ го направили и на други мѣста, оттамъ сме го взели ние и сме го приложили въ българския животъ. Безпокойствието на нѣкои отъ другаритъ, които искатъ да се изслушва и противната страна, е излишно. Тѣй, както е казано сега, че „мировиятъ съдия по начинъ, какъвто намѣри за добре, провѣрва изложенитъ обстоятелства“, се разбира, че анкетата, която ще направи той, очевидно, ще започне най-напредъ съ обясненията на визираното виновно лице. Това е естествениятъ редъ на процедирането. Това лице, като се яви, ще даде обясненията си. Това е смисълътъ на тази процедура, която мировиятъ съдия има да върши по административенъ редъ. Досега имаме такива административни заповѣди отъ председателитъ на окръжнитъ съдилища, по закона за лицата, за отношенията на родители и деца, за прибиране и връщане на деца, които сж избѣгали или сж отвлѣчени. Съ този текстъ привеждаме въ изпълнение постановлението на чл. 311 отъ закона за имуществата, собствеността и сервитутитъ, който стоеше записанъ на края на закона, а почти никога не се е завеждалъ на общо основание владѣчески искъ, защото е свързанъ съ всички предвидени тамъ какви не условия на владѣческитъ спорове, съ които сж свързани тѣзи искове. По този начинъ обясненията ще бждатъ избѣгнати по силата на юридическата техника на правосъдието и по необходимостта анкетата да бжде запълнена съ нѣщо съществено, именно съ начеване обясненията на евентуалния нарушител на правото. Направете смѣтка, че тукъ не засѣгаме коректитъ хора. Въ повечето случаи този, който е нарушител по насилственъ или скритъ начинъ, ще бжде нѣкъ, който не заслужава да мислите толкова много за неговитъ права и за положението му. На всѣки случай, той

ще бъде лицето, на което на първо място ще се искатъ объяснения, и следъ туй ще се събератъ и други доказателства, които сѣдната намѣри за добре, за да може да състави своето сѣдйско убеждение, да си направи своето заключение и да издаде своята заповѣдъ.

Азъ смѣтамъ, че е добре, лето наказателната санкция е поставена факултативно. Нѣкой път може да се упражни насилие, поради погрѣшно схващане на правата и задълженията. Ето защо тази санкция не може да бъде налагана винаги, непременно, наложително, а само тогава, когато сѣдната намѣри за добре. Той ще има право да я наложи, но не ще бъде задълженъ да я налага винаги. Азъ смѣтамъ, че въ случая вършимъ едно добро дѣло въ защита на собствеността на хората, които, като си лѣгатъ вечеръ, трѣбва да знаятъ, че сутринта ще заварятъ имта си подъ Божието небе въ същото онова положение, въ каквото сѣ го оставили, когато сѣ замръзнали. Касае се преди всичко за защита на недвижимата собственостъ, на която нашиятъ народъ най-много държи и чувството за която у него е силно развито. Като се предоставя защитата на тази собственостъ въ рѣцетъ на сѣдната, имаме вече всички фактически гаранции, които можемъ само да пожелаемъ да дадатъ добри резултати.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кънчо Кънчевъ.

К. Кънчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! И азъ ще ви моля да гласувате тази наредба безъ никакъвъ страхъ и боязнь, защото тя представлява едно много щастливо нововъведение. Касае се за една ефикасна борба срещу насилията върху собствеността, които насилие напоследъкъ, особено отъ войнитъ насамъ, извънредно много зачестиха и взематъ сѣщия епидемиченъ характеръ. Има хора, които нѣматъ търпение да изчакаятъ решението на мировия сѣдия или на окръжния сѣдъ и сами си даватъ правосѣдие, като отиватъ нощно време да зоратъ нивата или привечеръ да изринатъ наемателя отъ къщата или отъ дюкяна. По този начинъ често пъти се е идвало до сбиания и сѣ падали човѣшки жертви.

Какви средства за защита даваше гражданското сѣдо-производство досега? Никакви. Обикновениятъ владѣчески искъ трае съ месеци и години, и затова защитата, която той даваше, не бѣше ефикасна. Чл. 311 отъ закона за имуществата, собствеността и сервитутитъ, който визира насилията върху собствеността, оставаше само написанъ на книга, безъ да се прилага ефикасно, защото и тамъ се процедираше по всички правила на процедурата — представяне на доказателства, първо заседание, проверка на доказателствата, защита, адвокати и т. н. — и искътъ по този чл. 311 се сбръщаше въ обикновенъ посесоренъ искъ. Обаче насилията продължаватъ. Какво се налагаше тогава? Налагаше се преди всичко борба срещу насилията. Нуждата отъ добъръ редъ, нуждата отъ бърза и елементарна защита на собствеността налага немедленото премахване на насилията. Защо ще се боимъ, както изтъкна г. Кознички, отъ това, че веднага сме щѣли да отстранимъ насилника?

В. Кознички (нац. л): Ако е насилникъ — да, но може да не е.

К. Кънчевъ (д. сг): Сѣдната ще събере доказателства, и като се проникне отъ текста на закона, ще отсѣди. Каква по-добра и ефикасна защита на собствеността и на законнитъ владѣлци, на наемателитъ? Защото, забележете, съ този членъ се защитаватъ и наемателитъ, детенторитъ, тѣзи, които временно държатъ имота на едно или друго основание. Такава защита се дава и на наемателя противъ собственика. Дали сте нѣкаква нива подъ немъ, взели сте пари отъ наемателя и следъ това искате да го изринете — наемателитъ има право да поиска защита отъ сѣдната. Този, който по нѣкакъвъ скритъ начинъ, нощемъ, хайдучки, чрезъ заграбване е отнелъ едно законно владѣние, не заслужава защита. Щомъ сѣдната, следъ като събере доказателства, се убеди, че има налице заграбване или насилие, той ще издаде заповѣдъ. Какъ трѣбва да се разбираатъ тѣзи думи: „Следъ като събере доказателства“? Тѣ трѣбва да се разбиратъ така: следъ като сѣдната изслуша страната, която се е потъжила, ще поиска объяснения и отъ другата страна. Азъ мисля, следъ като г. докладчикътъ даде своитъ объяснения, а сѣщо и г. министърътъ, че ще направимъ най-добре да не разваляме тоя хубавъ текстъ. Отъ тѣзи думи се разбира, че сѣдната ще иска объяснения отъ странитъ, че следъ като чуе объясненията на потърпевщата страна, ще чуе и объясненията на обвинената страна, ще събере пълни доказателства. Защото, ако усвоимъ искането на г. Кознички, какво

ще направимъ? Ще изпразнимъ самата идея отъ съдържание, ще изтърбушимъ самата идея, ще измѣнимъ мисълта на чл. 26, защото ще се доближимъ до обикновения владѣлчески искъ. Ако се заловимъ за вѣдницата на г. Кознички — извинете за израза — ще трѣбва да се призоваватъ странитъ, да се събиратъ доказателства, ще има първо заседание, защита и т. н., ще отиде дѣлото съ години, и пакъ нѣма да има ефикасна защита. Затуй нека се даде пълна свобода на сѣдната. Той ще заведе или преписка, или дѣло, като частно производство. Ще получи тѣжбата и ще иска просго объяснения отъ обвинената страна: постѣпила е такава тѣжба, дайте си объясненията, ако желаете устно или писмено, безъ да я призовава.

В. Кознички (нац. л): И азъ това казвамъ. Да се уведомява обвинената страна.

К. Кънчевъ (д. сг): Да се уведомява, но безъ призоваване. Сѣдната ще действува при пълна свобода. Ще попита потѣжителя се страна: „Какви сѣ доказателствата ти? Кой ще може да установи, че по такъвъ скритъ начинъ е стнето владѣнието ти, че съ бравда или съ пушка сѣ те изгонили отъ къщи, отъ нивата, отъ хамбара?“ Ще попита и обвиняемия: „Еди-кой се тѣжи противъ тебе и казва, че си го изгонилъ — дай си объясненията“. И той ще представи своитъ доказателства. Така сѣдната ще си състави мнение и ще издаде решението си въ форма на заповѣдъ.

Ето каква е била мисълта на комисията, и азъ ви моля да приемете този членъ безъ никакъвъ страхъ и боязнь, съ съзнанието, че се върши една извънредно умѣстна и ефикасна защита на недвижимата собственостъ — единъ отъ най-важнитъ институти за нашия общественъ животъ. Моля ви да гласувате този членъ безъ никакви измѣнения.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Бомбовъ.

И. Бомбовъ (д. сг): Ще изтъкна единъ дефектъ на този членъ, именно въ това, че той предвижда едномесеченъ срокъ за подаване на жалби. Този срокъ е съвършено кратъкъ, защото нашиятъ земеделски стопанинъ не може тъй непосредствено да наблюдава своя имотъ и да види кога има нарушение на владението му. Азъ имамъ следния случай: владението на моя имотъ бѣше нарушено презъ есенята — 14 септември — а азъ открихъ нарушението чакъ презъ месецъ февруарий следующата година. Преоралъ съмъ презъ есенята нивата, която имамъ като парекенде въ друго село, и като отивамъ презъ февруарий да я засѣя, намирамъ я засѣта. Мисля, че нищо не прѣчи, щото този, комуто е нарушено владѣнието, да може да подаде жалба, когато открие това нарушение; или пъкъ да се продължи срокътъ, да стане 6 месеца, за да може потърпевшото лице да възстанови своитъ права.

Ц. Пупешковъ (д. сг): То не губи редовния владѣлчески искъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Този искъ си остава.

Р. Василевъ (д. сг): Ако г. министърътъ и г. докладчикътъ дадатъ объяснения въ такъвъ смисълъ, че при провѣрката, която ще направи мировиятъ сѣдия, ще си послужи съ объясненията на странитъ, ще приемемъ това нововъведение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ако се прочете текстътъ на алинея втора отъ разгледвания членъ, ще се види, че въ нея се казва, че мировиятъ сѣдия най-късно въ седмодневенъ срокъ отъ получаването на молбата провѣрва изложенитъ въ нея обстоятелства по какъвто начинъ намѣри за добре, и като се увѣри въ истинността имъ, издава заповѣдъ за възстановяване на владѣнието. Да речемъ, въ молбата е изложено, че А насилствено или тайно е отнелъ владѣнието на Б. Какъ мировиятъ сѣдия ще провѣри това обстоятелство, безъ да повика Б и да го изслуша по отправеното срещу него оплакване? Ако мировиятъ сѣдия пропустне да направи това, той ще наруши своитъ служебни обязанности и ще отговаря най-малко дисциплинарно.

В. Кознички (нац. л): Пишете го изрично въ закона.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ако може сега да се намѣри една формула, която да не предаде на това производство характеръ на единъ обикновенъ процесъ, нѣмамъ нищо противъ.

Р. Василевъ (д. сг): Нека се поставятъ думитъ „поиска объяснения отъ нарушителя“.

Докладчик Д. Бъровъ (д. сг): Ами ако нарушителът е неизвестен? Значи, ще се срещнат всички мъжкотии на процедурата.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Върху редакцията на чл. 26 въ комисията станаха дълги разисквания. Тамъ се изтъкна и се дойде до общо разбиране, че при тази редакция отъ само себе се разбира, какво обвиняваното лице, противната страна, ако е известна или ако стане известна отъ разследването, което мировиятъ съдия ще направи, трѣбва на всѣки случай да бѣде изслушана. Че така трѣбва да се процедира въ случая, азъ считамъ за нужно и сега да го заявя.

В. Кознички (нац. л): Така би трѣбвало да бѣде. Но за да нѣма мирови съдии, които да правятъ обратното, да се каже нѣщо.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Въ този моментъ не може да се намѣри нужната формула. Ако се намѣри такава, ще го направимъ при третото четене на законопроекта.

В. Кознички (нац. л): Пишете само „уведомява сграната“ — никакви срокове.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кънчо Кънчевъ.

К. Кънчевъ (д. сг): Другъ единъ въпросъ искамъ да повдигна, само за да предизвикамъ уважението г. министъръ на правосъдието да направи една декларация, въ връзка съ внесенния законопроектъ: за залога на движимоститѣ отъ голѣма стойностъ. Като четете текста, виждате, че защита даваме само за недвижимитѣ имоти. Напоследъкъ, обаче, зачестиха случаи на отнемане движимости съ голѣма стойностъ. Въ моята практика ималъ съмъ случаи на насилствено отнемане вършачки, батози, на стойностъ 500—800.000 л. Напоследъкъ започнаха да се отнематъ отъ владение автомобили, тоже отъ голѣма стойностъ. Автомобилнитѣ съобщения се развива, и между селата имаме редовни автомобилни съобщения, които представляватъ голѣми интереси.

Сега, пита се: когато отнемането по насилственъ начинъ владението на такива движимости отъ голѣма стойностъ, каквито примѣрно ви посочихъ, автомобилитѣ, вършачкитѣ, тракторитѣ, е много лесно, не е ли умѣстно да дадемъ такава защита по чл. 26 срещу насилственото отнети владение и за такива движими имоти отъ голѣма стойностъ? Да измѣнимъ сегъ системата на закона, смѣтамъ, че ще бѣде неумѣстно, но бихъ помолилъ г. министра да направи декларация, че съ закона, който ще се внесе, за залога на движимоститѣ отъ голѣма стойностъ, последнитѣ ще бѣдатъ приравнени по отношение защитата на владението имъ срещу насилствено отнемане съ недвижимитѣ имоти и по тоя начинъ да имъ бѣде оказана тая защита, която сега даваме на недвижимитѣ имоти. Иначе законътъ нѣма да бѣде достатъчно пълненъ.

Р. Василевъ (д. сг): При насилствено стнемане движимости ще има вече углавна отговорностъ.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: При отнемане на движими вещи по насилственъ или скритъ начинъ отъ тѣхния владѣтель лицето ще попадне подъ удара на съответния членъ отъ наказателния законъ за кражба. Тамъ вече прокурорътъ, съдебната властъ, съ пълно право ще се намѣси, когато при нарушенията на владението върху недвижимъ имотъ прокурорътъ не може да се намѣси; и заради това се чувствува нужда отъ специална защита за владението на недвижимитѣ имоти. Но ако при разглеждането на вънесения отъ мене законопроектъ за залога на движимости отъ голѣма стойностъ се наложи специална наредба срещу насилственото или скрито отнемане на такива движимости, тогава въ него ще предвидимъ такава.

К. Кънчевъ (д. сг): Ималъ съмъ случаи отъ моята практика, когато липсватъ елементи на престѣпление, и прокурорътъ се вижда принуденъ да разглежда деянието като граждански споръ.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Казаниятъ законопроектъ е приетъ вече на първо четене и е внесенъ въ комисията на Министерството на правосъдието, който ще разгледа тоя случай и, ако трѣбва да се създаде новъ съставъ на престѣпление, ще се създаде

К. Кънчевъ (д. сг): Добре.

Председателстващъ В. Димчевъ: По разисквания членъ е постѣпило предложение отъ народния представителъ г. Цвѣтанъ Стоянчевъ въ смисълъ: „Въ алинея втора накрая думата „незабавно“ да се замѣни съ думитѣ „най-късно въ седмиченъ срокъ“.

Който приема това предложение, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието не приема.

Който приема чл. 26, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Чете)

„Глава IV.

Отстраняване на мировия съдия.

Чл. 28 става чл. 27. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 27 (54). Мировиятъ съдия е длъженъ да се отстранява и може да бѣде отстраненъ отъ странитѣ въ случантѣ, посочени въ чл. 427.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 28, който става чл. 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 29 става чл. 28. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 28 (55). Молбата за отстранение на мировия съдия съ изложение на основанията трѣбва да бѣде заявена не по-късно отъ първото заседание по дѣлото.

Тая молба може да се заяви отъ странитѣ въ течение на производството, ако причинитѣ за отстраняването сж възникнали отпосле.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 29, който става чл. 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 30 става чл. 29. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 29 (56). Ако мировиятъ съдия признае причинитѣ, поради които се иска неговото отстранение, уважителни, представя подадената до него искова молба съ всичкитѣ ѝ приложения на председателя на окръжния съдъ, който препраща дѣлото за разглеждане на другъ мирови съдия.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 30, който става чл. 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 31 става чл. 30. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 30 (57). Противъ опредѣлението на мировия съдия, съ което той признава предявенитѣ за отстранението му причини неуважителни, може да се подава частна жалба до окръжния съдъ въ тридневенъ срокъ отъ деня на постановяването му. Жалбата се подава въ единъ екземпляръ.

Окръжниятъ съдъ разглежда жалбата въ разпоредително заседание. Опредѣлението на съда не подлежи на обжалване.

Ако окръжниятъ съдъ намѣри, че молбата за отстранението на мировия съдия е неоснователна, и че молителътъ въ случая е билъ недобросъвестенъ, налага на този последния глоба отъ 100 до 1.000 л.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 31, който става чл. 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

Разглеждане на дѣлата.

Чл. 32 става чл. 31. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 31 (253). Въ първото по дѣлото заседание странитѣ сж длъжни да разяснятъ фактическата страна на дѣлото, да направятъ и обосноватъ всичкитѣ си искания и възражения и да посочатъ доказателствата, които ги подкрепятъ.

Мировиятъ съдия може да указва на странитѣ, че за нѣкои съществени за решаване на дѣлото обстоятелства тѣ не посочватъ никакви или посочватъ недостатъчни доказателства.

Следъ това мировиятъ съдия определя кои отъ представенитъ или посоченитъ доказателства се допускатъ и по кой начинъ да стане тяхното събиране.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 32, който става чл. 31, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 32. При разглеждане на дѣлото мировиятъ съдия предлага на странитъ да се спогодятъ, като имъ посочва възможнитъ споредъ него начини за това и пристѣпва къмъ постановяване на решение само въ случай, че не успѣе да ги спогоди.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 32, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 33. Ако странитъ се спогодятъ, съставя се за това протоколъ, въ който се отбелязватъ условията и предметътъ на спогодбата. Протоколътъ се подписва отъ съдията и се припопдписва отъ странитъ.

Този протоколъ не подлежи на обжалване предъ погоренъ съдъ и има сила на вѣзело еъ законна сила решение. Той се изпълнява по общия редъ.

Ако спогодбата се отнася за частъ отъ спора, съставя се протоколъ само за тази частъ, а за неспогодената частъ дѣлото продължава.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 33, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 34. Въ случаетъ, за които нѣма предвидени особени правила, мировиятъ съдия се ръководи отъ правилата за производството предъ окръжнитъ съдилища, съ изключение на ония отъ тяхъ, които предписватъ размѣна на книжа между странитъ и припопдписване на исковата молба отъ адвоката.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 34, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Глава VI.

Постановяване на решението

Чл. 36 става чл. 35. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 35 (107). При постановяване на решението мировиятъ съдия се ръководи отъ правилата за решенията на окръжнитъ съдилища, доколкото въ тази глава не сѫ предвидени собени правила.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 36, който става чл. 35, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 36. Мировиятъ съдия не пише мотиви по решения, които не подлежатъ на обжалване.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 36, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 37. По дѣла, решени окончателно, мировиятъ съдия, по искане на осѣдената страна, която нѣма налични сръдства, за да внесе присъдената съ решението парична сума, може да разсрочи изплащането, споредъ размѣра на иска и споредъ възможноститъ на длъжника да плати.

Ако длъжникътъ, следъ даденото му на основание на предходната алинея разсрочване, бѣде неточенъ въ изплащането, мировиятъ съдия, по молба на ищеца, разпорежда за незабавно заплащане на цѣлата неизплатена сума.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 37, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 39 става чл. 38. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 38 (105, 106). Мировиятъ съдия, по молба на ищеца, може да поиска отъ ответника, който временно пребивава въ неговия участъкъ и обжалва решението му, да представи залогъ или поръчителство, съразмѣрно съ присъдената сума.

Ако ответникътъ не изпълни това искане, мировиятъ съдия издава на ищеца заповѣдъ за обезпечение въ размѣръ на присъдената му съ решението сума.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 39, който става чл. 38, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Глава VII.

Обжалване решенията на мировитъ съдии

Чл. 39. Решенията на мировитъ съдии по лични искове и по вещни искове за движими имоти, цената на които искове не надминава 1.000 л., сѫ оксчателни и не подлежатъ на обжалване.

Решенията на сѫшитъ съдии по всички други искове могатъ да бѣдатъ обжалвани по въззивенъ редъ въ двуседмиченъ срокъ, считанъ отъ деня на произнасяне на решението, или пъкъ отъ обнародванетоъ му, когато е неизвестно мѣстожителството на страната.

Г. г. народни представители! Комисията възприе следното измѣнение на първоначалния проектъ, а именно: не-присѣственитъ решения сѫ обжалваеми не както е въ практиката, отъ деня на съобщението имъ въ преписъ на страната, която не е присѣствувала, а както присѣственитъ — отъ деня на произнасяне на решението. Изключението се запази само за ония решения, които се издаватъ по призоваване ответната страна чрезъ „Държавенъ вестникъ“. Това е едно нововъведение не само въ законопроекта за гражданското съдопроизводство.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 39, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Чл. 40. Въззивната жалба е писмена и се подава чрезъ мировия съдия, който е постановилъ решението.

Наредбитъ на този законъ относно въззивното обжалване на решенията на окръжнитъ съдилища важатъ и за въззивното обжалване решенията на мировитъ съдии.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 40, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

Глава VIII.

Редътъ на въззивното производство въ окръжнитъ съдилища.

Чл. 41. Следъ като въззивната жалба, заедно съ цѣлото производство по дѣлото, постѣпи въ окръжния съдъ, председателятъ на съда внася дѣлото въ разпоредително заседание, ако странитъ сѫ направили искания за представяне на нови доказателства. Въ това заседание съдътъ се произнася по допущането на посоченитъ отъ странитъ нови доказателства. Съдътъ, обаче, може да постанови да остави разрешението на този въпросъ да стане въ първото по дѣлото заседание, ако намѣри, че е необходимо да се чуятъ обясненията на странитъ по посоченитъ отъ тяхъ доказателства. Въ таквъ случай за първото по дѣлото заседание се призсватъ и свидетелитъ и нещитъ лица, като страната, която е искала призоваванетоъ на такива, е длъжна, по покана и въ опредѣленъ отъ съда срокъ, да внесе нужнитъ разноси за тяхното възнаграждение. Иначе тѣ не се призоваватъ и ще се счита, че страната, която не е внесла тѣзи разноси, се е отказала отъ това си доказателно сръдство.

Следъ това председателятъ на съда назначава деня за гледане на дѣлото и призовава за този день странитъ и другитъ лица по дѣлото.

Въ първото по дѣлото заседание странитъ могатъ да посочватъ нови доказателства, само ако тѣзи последнитъ сѫ толкова важни, че безъ тяхното събиране не би могло да се издаде правилно решение. Въ този случай, независимо отъ изхода на дѣлото, разноситъ по отлагането му, ако такова стане, се възлагатъ върху страната, която е по-

искала това доказателство. Въ предвидения въ тази алинея случай другата страна също може, въ определенъ отъ сѣда срокъ, да представи доказателства за противното.

Въ по-нататъшното производство по дѣлото окръжниятъ сѣдъ се ръководи както отъ правилата за разглеждане на дѣлата по въззивъ въ апелативния сѣдъ (чл. 499—506), тъй и отъ правилата на общото производство въ окръжните сѣдилища.

Г. г. народни представители! Комисията възприе това нововъведение съ огледъ да се добие едно по-бързо правосѣдие, да се избѣгне излишното отлагане на дѣлата, а именно: сѣдътъ може въ разпоредително заседание да обсъди кои доказателства ще иматъ значение за разрешаването на дѣлото и кои нѣма да иматъ значение и, съобразно съ това, безъ изслушване странитѣ, въ разпоредително заседание да допусте дадени доказателства или не. Като изключение, ако странитѣ сѣ направили искания за представяне нови доказателства, сѣдътъ, ако намѣри, че е необходимо да се чуятъ обясненията на странитѣ по посоченитѣ отъ тѣхъ доказателства, може да реши разрешението на този въпросъ да стане въ първото по дѣлото заседание. Обаче той не избѣгва случая да приготи дѣлото за гледане, ако не уважи това искане, а призовава, заедно съ странитѣ, и свидетелитѣ.

Независимо отъ това, като изключение, въ първото сѣдебно заседание сѣдътъ може да допусте и нови доказателства — такива, които не сѣ предвидени въ апелативната жалба, само ако той намѣри, че безъ тѣхното събиране не може да се издаде едно правилно решение. Но въ такъвъ случай, за да се ограничи лековѣрното искане за посочване нѣкое ново доказателство, независимо отъ изхода на дѣлото, разноситѣ по отлагането му, ако такова стане, оставатъ въ тежестъ на страната, която е поискала това доказателство. По тоя начинъ предполага се, че странитѣ ще бждатъ по-предпазливи въ исканията си за посочване нови доказателства. Оттамъ нататѣкъ другитѣ правила за разглеждане дѣлата въ окръжнитѣ сѣдилища оставатъ сѣдитѣ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 42. Следъ изслушване обясненията на странитѣ, председателтъ на сѣда ги поканва да свършатъ дѣлото съ спогодба“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 44 става чл. 43. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 43. Когато окръжниятъ сѣдъ потвърждава решението на мировия сѣдия по дѣло, въ което цената на иска не надминава 3.000 л., той може въ решението си да се позове на ония мотиви отъ решението на мировия сѣдия, съ които е съгласенъ“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 45 става чл. 44. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 44 (128, 143). Възивнитѣ решения на окръжния сѣдъ сѣ окончателни и подлежатъ на изпълнение.

Противъ тѣзи решения може да се подава до Върховния касационенъ сѣдъ касационна жалба само тогава, когато тѣ сѣ постановени по искове, цената на които надминава 3.000 л. или които не подлежатъ на оценка“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Книга втора.

Производството въ окръжнитѣ сѣдилища.

Глава I.

Подсѣдность.

Чл. 45. На окръжния сѣдъ, като на първа инстанция, сѣ подсѣдни всичкитѣ граждански и търговски искове,

които не падатъ подъ ведомството на мировитѣ сѣдии и на другитѣ сѣдилища“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 46. Искътъ по общо правило се предявява въ онзи сѣдъ, въ окръга на който отгегникътъ има своето мѣстожителство. Отъ това правило се изключватъ изрично посоченитѣ въ закона случаи, въ които за подсѣдността сѣ установени особени правила“.

Г. г. народни представители! Ние измѣнихме първоначалния текстъ на тоя членъ, като употребихме правния терминъ, като въведохме подсѣдността относно института за мѣстожителството на лицето — което се урежда отъ закона за лицата — и по този начинъ смѣтаме, че текстътъ се съгласува съ останалитѣ закони въ връзка съ тая материя.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 46, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 47. Граждански искъ за вреди и загуби, причинени отъ престѣпно деяние, заявенъ отдѣлно отъ наказателното дѣло въ гражданския сѣдъ, се предявява по мѣстоизвършването на престѣпното деяние или по мѣстожителството на обвиняемото лице“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 48. За мѣстожителство се счита мѣстото, гдето лицето има главното седалище на своитѣ работи и на своитѣ интереси или гдето то има своето обикновено жилище“.

Това е пояснение на мѣстожителството като правенъ институтъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 49. За мѣстожителство на военнитѣ лица се счита мѣстото на постоянното квартируване на военната часть, къмъ която тѣ се числятъ“.

Това правило не се прилага за такива военни лица, които само отслужватъ военната си тежба.

За военнитѣ лица, които принадлежатъ къмъ часть отъ войската, която не квартирува въ предѣлитѣ на царството, се счита, че иматъ своето мѣстожителство въ последното мѣсто въ царството, гдето е квартирувала тѣхната часть“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 50. Български подданици, които се ползватъ съ правото на въземство, и чиновницитѣ на българскитѣ агентства, които служатъ въ странство, сѣ запазватъ мѣстожителството, което сѣ имали въ царството. Въ отсъствие на подобно мѣстожителство столицата на царството се счита за тѣхно мѣстожителство“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 50, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 51. Жената, докато не е разведена, има за мѣстожителство онова на своя мжжъ“.

Законнитѣ деца иматъ за мѣстожителство онова на своя баща, незаконнороденитѣ — мѣстожителството на своята майка, а усиновенитѣ, ако сѣ непълнолѣтни — мѣстожителството на усиновителитѣ си.

Когато мѣстожителството на мжжа е въ чужбина, и жената не го е последвала или се е върнала да живѣе въ царството, тя има самостоятелно мѣстожителство, което се счита за мѣстожителство и на живущитѣ при нея непълнолѣтни деца“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 51, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 52. Подсждността на лице, което нѣма мѣстожителство, се определя по мѣстото, гдето е имало последното мѣстожителство въ царството или гдето бѣде заварено отъ ищеца“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 52, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 53 (155). Исковетъ за устанвяване съществуването или несъществуването на единъ договоръ или на едно задължение, за изпълнението или унищожението имъ и за вреди и загуби отъ пълното имъ или частично неизпълнение сѣ подсждни на сѣда въ мѣстото, гдето трѣбва да се изпълни договорътъ или задължението, или по мѣстожителството на ответника“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 53, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 54. Искъ противъ ответникъ, който не живѣе въ предѣлитъ на царството или който има мѣстожителството си въ него, но то не е известно на ищеца, се предявява по мѣстото, гдето се намира неговъ недвижимъ имотъ въ царството; ако ли ответникътъ не притежава такъвъ имотъ, или този имотъ е неизвестенъ на ищеца, въ такъвъ случай искътъ може да се заведе по мѣстоизвършването или мѣстоизпълнението на задължението, отъ което той произтича, или по мѣстото, гдето живѣе самиятъ ищецъ, или пъкъ, ако ответникътъ е живѣлъ въ царството, по последното му мѣстожителство въ него“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 54, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 55. Ответникътъ, който е привлеченъ на сѣдъ по предходния членъ и има мѣстожителство или недвижимъ имотъ въ царството, може чрезъ предявяване на отводъ за неподсждностъ най-късно въ първото сѣдебно заседание предъ първоинстанционния сѣдъ, въ което се е явилъ или за което е получилъ лично призовка, да поиска да се пренесе дѣлото му въ сѣда, въ окръга на който той има това си мѣстожителство или недвижимия си имотъ“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 55, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 56. Всички видове искове, които се отнасятъ до недвижими имоти, се предявяватъ въ мѣстото, гдето се намиратъ тия имоти.

По исковетъ, които иматъ за предметъ поземелни или лични сервитути, подсждността се определя споредъ мѣстонахождението на служащия или обременения имотъ. Личнитъ искове, произходящи отъ такива сервитути, могатъ да се предявяватъ въ сѣщия сѣдъ.

На сѣда по мѣстонахождението на недвижимия имотъ сѣ послѣдни сѣщо и личнитъ искове, които се предявяватъ срещу собственика или владѣльца на недвижимото имущество въ това имъ качество, както и исковетъ за причинена повреда на недвижимото имущество или на неговитъ принадлежности и исковетъ за обезщетение по причина на отнемане на недвижимото имущество“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 56, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 57. Въ сѣда по мѣстонахождението на недвижимото имущество се предявяватъ както ипотечнитъ искове, тъй и тѣзи за признаване съществуването или несъществуването или погасяването на ипотеката. Въ сѣщия сѣдъ могатъ да бѣдатъ предявени и личнитъ искове между странитъ, произходящи отъ ипотеката“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 57, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 58 (160). Искове срещу лица, които живѣятъ на едно мѣсто при условия, които по своето естество показватъ, че тия лица сѣ въ това мѣсто за по-продължително пребиваване, като: слугитъ, работницитъ, калфитъ и студентитъ, ученицитъ и чирацитъ, сѣ подсждни на сѣда въ мѣстото, гдето пребиваватъ, когато исковетъ се отнасятъ за парични вземания или за движими вещи.

Това правило се прилага и спрямо ония военни лица, които служатъ, за да отбиватъ военната си тежба, или които не могатъ да иматъ самостоятелно мѣстожителство, като исковетъ срещу тѣхъ сѣ подсждни на сѣда, гдето е гарнизонътъ“.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 58, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 59. Искове за наследство, спорове на наследници както помежду имъ, така и противъ истинността и действителността на завещания, а така сѣщо и искове за дѣлба на наследство, се предявяватъ въ онзи сѣдъ, въ окръга на който се е открило наследството. Въ сѣщия сѣдъ се предявяватъ исковетъ къмъ незаетото наследство въ лицето на попечителя му.

Ако наследодателятъ е български подданикъ и по време на смъртта си не е ималъ мѣстожителство въ царството, горнитъ искове могатъ да се предявяватъ по последното негово мѣстожителство или предъ сѣда въ царството, въ района на който се намиратъ неговите имоти.“

Това се отнася до българскитъ емигранти.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 59, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 60. Искове за унищожение на извършена дѣлба на наследство се предявяватъ въ онзи сѣдъ, който е извършилъ дѣлбата.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 60, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 61. Искъ, който се отнася до ответници, които живѣятъ въ разни сѣдебни окръзи, или до недвижимъ имотъ, намиращъ се въ разни сѣдебни окръзи, се предявява, по изборъ на ищеца, въ едно отъ сѣдилищата, на което е подсждно дѣлото.

Ответникъ, който нѣма мѣстожителството си въ окръга, гдето е заведено дѣлото, може да предложи най-късно въ първото по дѣлото заседание клетва на ищеца въ смисълъ, че той не е подставилъ другитъ ответници, по мѣстожителството на които е заведенъ искътъ, за да се измѣни подсждността на дѣлото. Тази клетва не може да се повръща. Непологането ѝ има за резултатъ прекратяване на дѣлото по неподсждностъ или прилагане постановлението на ал. 2 на чл. 368.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 61, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): Чл. 62 се изхвърля. (Чете) „Чл. 63 става чл. 62. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 62 (165). Искъ срещу държавното съкровище се предявява въ онзи сѣдъ, въ окръга на който се намира учреждението, отъ отношенията съ което произтича предявениятъ искъ.“

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат чл. 62, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 64 става чл. 63. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 63 (166). Искове противъ съюзи, дружества и сдружения се предявяватъ въ онзи окръженъ сѣдъ, въ окръга на който се намира тѣхното управление или фирма; а по договори, сключени съ тѣхнитъ мѣстни клонове, кантори или агенти, исковетъ могатъ да се предявяватъ и по мѣстото, гдето се намиратъ тия клонове, кантори и агенти.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 63, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 65 става чл. 64. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 64 (167). Искове по спорове между съдружници за неизпълнение на договоръ или за взаимни смѣтки по неговото изпълнение, а сѣщо и искове къмъ прекратили своитѣ действия дружества, сдружения или съюзи отъ страна на тѣхни членове или на трети лица, се предявяватъ въ онзи сѣдъ, въ окръга на който се намира или се е намирало седалището на дружеството, сдружението или съюза преди почването на спора“.

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 64, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 65. Искове, които произтичатъ отъ отношения по управление на имоти или на търговски или на индустриални заведения и се възбуждатъ отъ собственика срещу управляващия или пъкъ отъ управляващия срещу собственика, се предявяватъ въ онзи окръженъ сѣдъ, гдето е действувало управлението.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 65, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 66. Искъ, който, споредъ установенитѣ въ чл. чл. 64 и 65 правила, би билъ подсъденъ на чуждестраненъ сѣдъ, може, ако странитѣ се намиратъ въ царството, да бѣде предявенъ въ мѣстния сѣдъ по мѣстожителството или мѣстопребиваването на ответника.“

Нововъведеното е направено за ония, които сѣ се изселили въ Америка и въ чужбина. И тѣхнитѣ правоотношения, възникнали тамъ, да бѣдатъ подсъдни на нашитѣ сѣдилища.

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 66, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 68 става чл. 67. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 67 (169). Всичкиѣ искове противъ несъстоятеленъ длѣжникъ се предявяватъ въ онзи сѣдъ, при който е образувано дѣлото за неговата несъстоятелностъ.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 68, който става чл. 67, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 69 става чл. 68. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 68 (171). Настоящиятъ искъ е подсъдимъ на онзи сѣдъ, въ който е предявенъ първоначалниятъ искъ, ако само той по рода си не е подсъденъ на другъ сѣдъ.“

Р. Василевъ (д. сг): Една редакционна поправка: намѣсто „настоящиятъ искъ“, да стане „на срещаниятъ искъ“.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): То е печатна грѣшка.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Въмѣсто „подсъдимъ“ трѣбва да стане „подсъденъ“.

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ вмѣсто „настоящиятъ искъ е подсъдимъ“, да се каже „на срещаниятъ искъ е подсъденъ“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 69, който става чл. 68, съ току-що направената поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 70 става чл. 69. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 69 (172). Когато сключватъ договоръ, странитѣ могатъ да опредѣлятъ единъ първоинстанционенъ сѣдъ, въ който да предявяватъ исковеѣ си, които би възникнали помежду имъ по този договоръ или по изпълнението му.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 70, който става чл. 69, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 71 става чл. 70. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 70 (173). По всички дѣла, съ изключение на онѣзи за недвижими имоти, странитѣ могатъ, по взаимно съгласие, да избератъ за решаване на спороветѣ имъ и не онзи окръженъ сѣдъ, комуто дѣлото е подсъдно по общия редъ за подсъдността.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 71, който става чл. 70, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 72 става чл. 71. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 71 (173а). Решението на окръжния сѣдъ не може да се оспорва само затова, че искътъ, по който то е постановено, е билъ подсъденъ на мировия сѣдия.

Когато, споредъ правилата на материалната подсъдностъ на сѣдилищата, неподсъдността на единъ сѣдъ е призната съ влѣзлото въ законна сила опредѣление, това опредѣление е задължително за сѣда, предъ който следъ това искътъ се предявява.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 72, който става чл. 71, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Глава II.

Преписи за подсъдностъ и редътъ на тѣхното разрешаване.

Дѣлъ I.

Преписи между сѣдилища.

Чл. 72. Всѣки сѣдъ самъ решава подлежи ли предявениятъ искъ на разглеждане отъ него. Въ никакъвъ случай той не бива да предостава на по-горенъ сѣдъ разрешаването на този въпросъ“.

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 72, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 74 става чл. 73. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 73 (175). Преписната за подсъдностъ между окръжни сѣдилища или пъкъ между окръжни и мирови сѣдилища се разрешава по частна жалба отъ заинтересованата страна отъ онзи апелативенъ сѣдъ, къмъ чийто районъ принадлежатъ тѣзи сѣдилища. Ако ли пъкъ тѣ принадлежатъ къмъ районитѣ на различни апелативни сѣдилища, преписната за подсъдностъ се разрешава отъ онзи апелативенъ сѣдъ, въ чийто районъ се намира сѣдътъ, който по-после е приелъ или отказалъ да разгледа дѣлото.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 74, който става чл. 73, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 75 става чл. 74. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 74 (175). Преписната за подсъдностъ между апелативни сѣдилища или пъкъ между апелативни и окръжни сѣдилища се разрешава по частна жалба отъ заинтересованата страна отъ Върховния касационенъ сѣдъ.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 75, който става чл. 74, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 75. Частната жалба се подава противъ опредѣлението на сѣда, който по-после е приелъ или отказалъ да разгледа дѣлото.

Къмъ жалбата се прилага преписъ отъ нея, който се връчва на противната страна.

Докато се разреши повдигнатата преписна, производството по дѣлото се спира.

Апелативнитѣ сѣдилища, а сѣщо и Върховниятъ касационенъ сѣдъ, разглеждатъ жалбитѣ въ разпоредително заседание. Опредѣленията на апелативнитѣ сѣдилища не подлежатъ на обжалване.“

Председателствуващъ В. Димчевъ : Които приематъ чл. 75, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Дѣлъ II.

Преписи между сѣдилища и административни учреждения.

Чл. 77 става чл. 76. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 76 (182). Сѣдѣтъ самъ решава, подлежи ли заведението предъ него дѣло на разглеждане отъ него или отъ нѣкое административно учреждение.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 77, който става чл. 76, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 78 става чл. 77. (Приетъ безъ измѣнение)

Чл. 77 (183) Противъ опредѣлението на сѣда, съ което той е приелъ или отказалъ разглеждането на дѣлото, се допуска частна жалба отдѣлно отъ въззива.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 78, който става чл. 77, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 78 Никое административно учреждение или лице нѣма право да приема за разглеждане такова дѣло, което вече се разглежда въ сѣда.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 78, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 79. Административното учреждение или лице, което счита, че дѣлото, което сѣдѣтъ е приелъ за разглеждане, е подсъдно нему, съобщава за това на окръжния управителъ, въ района на който се намира сѣдилището. Последниятъ, ако намери искането за основателно, повдига преписъ за подсъдность.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 79, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 80. Въ посочения въ предходния членъ случай, както и въ случая, когато се подава жалба отъ частно лице, кни-

жата по преписъта за подсъдность се изпращатъ на председателя на Върховния касационенъ сѣдъ, а презъ това време производството въ сѣда, гдето е възникнала преписъта, се спира до разрешаване на тази последната. Обаче сѣдѣтъ може да вземе установенитъ отъ закона мѣрки за обезпечение на иска.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 80, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 81. Преписитъ за подсъдность, за които е речъ въ чл. 79, се разглеждатъ съгласно закона за устройството на сѣдилищата, отдѣлъ — преписи за подсъдность.“

Преписитъ за подсъдность между гражданскитъ сѣдилища и военнитъ или духовнитъ сѣдилища се разрешаватъ отъ Върховния касационенъ сѣдъ въ общо събрание.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 81, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бъровъ (д. сг): (Чете)

„Глава III“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Моля, г. докладчикъ, до тукъ.

Г-да! Ще преустановимъ заседанието.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание.

Къмъ точкитъ, които фигуриратъ въ днешния дневенъ редъ, ще прибавимъ следнитъ точки за дневния редъ на утрешното заседание:

5. Докладъ на прошетарната комисия.

6. Първо четене законопроекта за кинематографитъ и театритъ, и

7. Първо четене законопроекта за признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на Акционерното дружество „Текстиль“, въ гр. Варна.

Които приематъ тоя дневенъ редъ за утре, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 53 м.)

Подпредседатели: { А. ХРИСТОВЪ
В. ДИМЧЕВЪ

Секретаръ: В. ДАСКАЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народните представители:
Георги Кулишев, д-ръ Хараламби Орошаконъ,
Боню Колевъ, Христо Илиевъ, Димитъръ Грън-
чаровъ, Цвѣтанъ Стоячевъ, Трифонъ капита-
новъ, Христо Кадайджиевъ и Христо Рашковъ.

Питания:

- 1) отъ народния представителъ Илия Януловъ къмъ министъръ-председателя — относно рапарацитѣ. (Съобщение)
- 2) отъ народния представителъ Стоянъ Омарчевски къмъ министъръ-председателя — за сѣщото. (Съобщение)
- 3) отъ народния представителъ Никола Мушановъ къмъ министъръ-председателя — за сѣщото. (Съобщение)
- 4) отъ народния представителъ Георги Кулишевъ къмъ министъръ-председателя и къмъ министра на правосъдието — относно убийствата, извършвани въ България на почвата на македонскитѣ междусобици. (Съобщение)

- 5) отъ народния представителъ Иванъ Харизановъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве — относно злодеянието, извършено надъ сѣдии отъ Севлиевския окръженъ съдъ. (Съобщение)

- 6) отъ народния представителъ Никола Алексиевъ, къмъ министра на народното просвѣщение — относно нередовното назначаване на учители въ с Бѣлене, Свищовско. (Съобщение)

Законопроекти:

- 1) за разрешаване на Министерството на обществено-политическото и външното външно чини Главна дирекция на трудовата повинностъ — да посеме направата и поправка на пътища и други съоръжения за смѣтка на извънбюджетни кредити и за смѣтка на разни фондове и обществени организации. (Съобщение)
- 2) за гражданското съдопроизводство. (Второ четене — разискване).

- Дневенъ редъ за следващото заседание